МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСТИТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРОГРАМНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

Інформаційна система «Аукціон»

Курсовий проект з дисципліни «Бази даних»

Juse-

Виконавці

здобувачі ВО гр. ПІ-181

Павлюк В.В.,

Прищепа Д.О.

Керівник

викладач

Войцеховська М.М.

Я, <u>Павиок В ическав Вілалійо</u> дана робота є моєю власною письмовою дотриманням цінностей та принципів етики і відповідно до Кодексу академічної добруніверситету «Чернігівська політехніка». Я не джерел, крім процитованих, на які надано пост	роботою, оформленою з академічної доброчесності очесності Національного використовував/ла жодних
17.05.2021	Tize-
Я, <u>Грищиа</u> <u>Барина</u> <u>Онександрі від</u> дана робота є моєю власною письмовою дотриманням цінностей та принципів етики і відповідно до Кодексу академічної добруніверситету «Чернігівська політехніка». Я не джерел, крім процитованих, на які надано пост	академічної доброчесності очесності Національного використовував/ла жодних
Дата Дата	Підпис

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ

на виконання курсової роботи з дисципліни «Бази даних»

Павлюк В.В., гр. ПІ-181

Прищепа Д.О., гр. ПІ-181

Тема роботи: БД "Аукціон"

Передбачувані технічні та експлуатаційні результати роботи:

Програмна система «Аукціон» являє собою корпоративний додаток, який дозволить проводити торги онлайн та отримувати повідомлення про їх результати, а також керувати базою даних через зручний інтерфейс.

Розробка БД повинна включати:

- а) побудову концептуальної моделі предметної області, що включає не менш 3-х об'єктів, пов'язаних між собою взаємозв'язками типу 1: М, у вигляді діаграми «сутність-зв'язок»;
- б) побудову нормалізованої логічної моделі предметної області (не менше 3-х таблиць) із зазначенням: первинних і зовнішніх ключів, типів даних атрибутів;
- в) реалізацію на рівні структури БД засобів забезпечення цілісності даних: унікальність і обов'язковість введення первинних ключів; підтримка посилальної цілісності для зовнішніх ключів; значення атрибутів за замовчуванням і обов'язковість введення заданих атрибутів;
  - г) реалізацію базових запитів до БД на пошук і додавання даних;
- д) реалізацію бізнес-логіки зі сторони серверу БД: тригерів, збережених процедур та представлень;
- ϵ) реалізацію розділеного доступу до БД зі сторони серверу БД: користувачі та їх права;
- ж) реалізацію надійності збереження даних: механізми реплікації та кластеризації даних.

Взаємодія з БД має бути реалізована в архітектурі клієнт-сервер з наступними відокремленими рівнями:

1) бази даних;

- 2) доступу до даних з використанням технологій об'єктно-реляційного маппінгу;
- 3) обробки даних (бізнес-логіки);
- 4) сервісів;
- 5) інтерфейсу.

Обсяг текстової та графічної документації

Пояснювальна записка до проекту обсягом 35-50 сторінок друкованого тексту формату A4 і програмна документація на систему обсягом 25-35 сторінок друкованого тексту формату A4. Обсяги текстової інформації можуть бути скориговані в процесі роботи за погодженням з керівником.

Планові терміни по етапах:

No	Назва етапів роботи	Термін	Приміт
		виконання	КИ
1	Узгодження завдання	01.03.2021	
2	Аналіз предметної області. Розробка БД	15.03.2021	
3	Прототип призначеного для користувача інтерфейсу	31.03.2021	
4	Модулі та бізнес логіка	20.04.2021	
5	Інтерфейс користувача	04.05.2021	
6	Оформлення роботи	11.05.2021	
7	Демонстрація працездатності програмного проекту	07.05.2021	
8	Плановий термін захисту проекту	17.05.2021	

Керівник роботи:		Войцеховська М.М
Виконавці роботи:	Tize-	Павлюк В.В. Прищепа Д.О.
Дата видачі завдання		

«10» лютого 2021 р

СПИСОК АВТОРІВ

ПІБ	ОПИС ЧАСТИНИ РОБОТИ	ПІДПИС
співавтора		
3ВО гр. ПІ-181	Проектування та реалізація бази даних, в	1186-
Павлюк В.В.	т.ч. бізнес-логіки.	
	Проектування та реалізація шару доступу	
	до даних.	
	Оформлення звіту: вступ; реферат; розділ	
	1; розділ 2.1, 2.2, 2.3.1, 2.3.2; розділ 3.1,	
	3.2.1, 3.2.2.	
3ВО гр. ПІ-181	Проектування діаграми використання	10-
Прищепа Д.О.	системи.	3
	Вибір засобів розробки та проектування	7
	архітектури системи.	
	Проектування та реалізація шару сервісів	
	Проектування та реалізація шару	
	відображення.	
	Оформлення звіту: розділ 2.3, 2.3.4; розділ	
	3.2, 3.2.3, 3.2.4; висновки.	

РЕФЕРАТ

Курсова робота, 89 с., 61 рисунок, 7 таблиць, 6 джерел, 1 додаток

Мета розробки курсової роботи — реалізувати багаторівневу систему, яка дозволить проводити торги онлайн та отримувати повідомлення про їх результати, а також керувати базою даних через зручний інтерфейс.

Розробка та управління базою даних здійснена за допомогою СКБД PostgreSQL 10. Для проектування модулів програми використано UML-діаграми, пояснювальні таблиці, макети. Додаток був реалізований на таких мовах: SQL, HTML, CSS, JS, JAVA, HQL, JSTL, EL. Також були використані наступні технології для взаємодії з даними: ORM, JavaxMail, Servlets, JSP, Google Visualization API, Bootstrap.

Додаток «Аукціон» реалізує наступні функції:

- відображення усіх активних лотів;
- можливість зробити ставку;
- можливість стати продавцем чи покупцем;
- сповіщення продавців та учасників торгу про кінцевого покупця;
- можливість видалення лоту, ставки тощо;
- контроль над ставками та їх редагуванням;
- збір статистики та моніторинг аукціону;
- можливість сортування лотів за критеріями.

Результат розробки та реалізації програми представлений у вигляді пояснювальної записки до проекту.

Робота програми можлива при наявності 256 Мб оперативної пам'яті, процесора не нижче Intel Pentium 4 або AMD Athlon.

Для роботи клієнтської частини додатку необхідна наявність браузера Google Chrome версії не нижче 1.0.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: СКБД, АУКЦІОН, JAVA, POSTGRESQL, HIBERNATE, SQL, БАГАТОРІВНЕВА СИСТЕМА, КЛІЄНТ, СЕРВЕР.

THE ABSTRACT

Course project, 89 pages, 61 figures, 7 table, 6 sources, 1 appendix

The purpose of the course work is to implement a multi-level system that will allow online bidding and receive notifications about their results, as well as manage the database through a user-friendly interface.

Development and management of the database is carried out using DBMS PostgreSQL 10. For the design of program modules used UML-diagrams, explanatory tables, layouts. The application was implemented in the following languages: SQL, HTML, CSS, JS, JAVA, JSTL, EL. The following technologies were also used to interact with the data: ORM, Servlets, JSP, Google Visualization API, Bootstrap, presentation mechanism (View).

The "Auction" application implements the following functions:

- display of all active lots;
- opportunity to place a bet;
- the opportunity to become a seller or buyer;
- notification of sellers and bidders about the final buyer;
- the ability to delete the lot, bid, etc .;
- control over bids and their editing;
- collection of statistics and monitoring of the auction;
- the ability to sort lots by criteria.

The result of the development and implementation of the program is presented in the form of an explanatory note to the project.

The program is possible with 256 MB of RAM, processor not lower than Intel Pentium 4 or AMD Athlon.

The client part of the application requires a Google Chrome browser version at least 1.0.

KEY WORDS: DBMS, AUCTION, JAVA, POSTGRESQL, HIBERNATE, SQL, MULTILEVEL SYSTEM, CLIENT, SERVER.

3MICT

ВСТУП	9
1 АНАЛІЗ ВИРІШУВАНОЇ ЗАДАЧІ	11
1.1 Опис предметної області	11
1.2 Аналіз предметної області	11
1.3 Мета і завдання системи	14
1.4 Призначення системи	14
1.5 Вимоги до системи	17
1.6 Висновки до розділу 1	17
2 ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ	18
2.1 Проектування бази даних	18
2.1.1 Опис таблиць бази даних	18
2.1.2 Проектування логічної схеми БД	20
2.1.3 Проектування бізнес-логіки та бізнес-правил	21
2.2 Проектування архітектури системи	29
2.3 Вибір інструментальних засобів розробки системи	30
2.3.1 Сервер баз даних	30
2.3.2Технології реалізації системи	33
2.4 Проектування модулів системи	35
2.4.1 Проектування модулю доступу до даних	35
2.4.4 Проектування шару відображення	39
2.5 Висновки до розділу 2	43
2 РОЗРОБКА СИСТЕМИ	44
3.1Розробка бази даних системи	44
3.1.1 Розробка фізичної схеми бази даних	44
3.1.23абезпечення цілісності даних	44
3.1.4 Перевірка ефективності доступу до даних	51
3.1.5 Підвищення надійності доступу до даних	53
3.2 Розробка модулів системи	54
3.2.1 Розробка модулів шару бізнес логіки і бізнес правил	54
3.2.3 Розробка шару сервісів	57
3.3 Тестування створеної системи	60
3.4 Висновки до розділу 3	64
ВИСНОВКИ	65
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	66
ПОЛАТКИ	67

ВСТУП

Проектування будь-якого додатку починається з питання збереження та обробки інформації про товари, користувачів, послуги тощо. І зі збільшенням потоку даних для збереження ця проблема стає все актуальнішою. Виникають труднощі із швидким пошуком необхідної інформації та її обробкою, сортуванням цього розмаїття цифр, прізвищ, імен та ін.

Одним з найпопулярніших методів вирішення поставлених задач є використання БД. База даних (БД) — це організована структура, яка призначена для зберігання, зміни та обробки взаємозалежної інформації, переважно великих обсягів. Ця структура зберігає потік даних у вигляді взаємозалежних таблиць, що значно спрощує роботу майбутнього ПЗ. Щоб створити запит до бази даних часто використовують Structured Query Language. SQL дає змогу додавати, редагувати та видаляти інформацію, що міститься у таблицях[1].

Майже кожний сучасний веб-сервіс, створює власну БД для зберігання необхідних даних та керує нею за допомогою спеціальних системи управління базами даних, прикладом яких є PostgreSQL[3], MySQL, Oracle Database тощо. Такі системи управління відрізняються централізованою обробкою запитів, забезпечують надійність, доступність та безпеку БД[1].

Не винятком серед таких сервісів ϵ і онлайн-аукціони. Сучасний ринок веб-торгів заповнений великою кількістю додатків, сайтів, систем, де кожний користувач може взяти участь у купівлі бажаного лоту, однак орієнтуватися у такому ПЗ складно через громіздкий інтерфейс, «ручний» моніторинг торгів, відсутній або неактуальний функціонал для сортування лотів, складність керування виставленими товарами тощо.

Отже, поліпшенню ситуації на ринку сприятиме створення інформаційної системи «Аукціон», яка надасть користувачам можливість

орієнтуватися у інтерфейсі на рівні інтуїтивного розуміння, буде відсилати сповіщення учасникам торгів про кінцевого покупця, дозволить виконувати сортування за актуальними на сьогоднішній день критеріями, розмежує доступ для користувачів та спростить керування виставленими лотами.

1 АНАЛІЗ ВИРІШУВАНОЇ ЗАДАЧІ

1.1 Опис предметної області

Створили опис предметної області з метою розуміння механіки проведення торгів, оскільки необхідно створити систему онлайн-аукціону, що являє собою спеціально організований і періодично діючий ринок продажу лотів, майна з публічного торгу покупцеві, який запропонував найвищу ціну.

Лот — це одиниця купівлі-продажу під час торгів на аукціонах, біржах. Розміром лота відповідає визначений наперед обсяг товару в натуральному вираженні. Стандартний розмір угоди, контракту, що здійснюються під час торгів, встановлюється правилами аукціонної і біржової торгівлі. Під час торгів на аукціоні виставляється на продаж лот, який складається з одного або декількох однорідних за якістю предметів, речей, наборів. Кожному аукціонному лоту присвоюється порядковий номер і встановлюється своя аукціонна ціна в ході торгу. Джерелом інформації в цьому випадку стали загальні відомості про реальні аукціони.

1.2 Аналіз предметної області

На основі складеного опису створили модель предметної області (рисунок 1.1), основними елементами якої стали:

- item (Товар);
- buyer (Покупець);
- bid (Ставка);
- seller (Продавець);
- category (Категорія);
- lot (Лот).

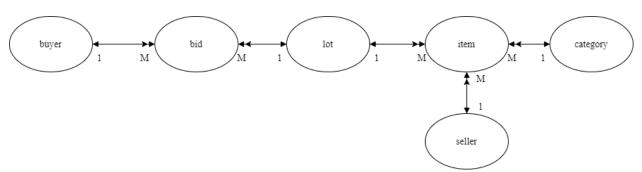

Рисунок 1.1 — Модель предметної області «Аукціон»

Зі створеної моделі можна побачити, що предметна область складається із шести виділених раніше сутностей, які пов'язані між собою зв'язком типу «1:М». Такий зв'язок означає, що екземпляри однієї сутності (позначені символом «1») відповідають декільком записам іншої (позначені символом «М»). Наприклад, один покупець може зробити декілька ставок. Для кожної сутності визначили первинний ключ(код), а також неключові атрибути:

- Лот. Атрибутами сутності лот стали: <код>, <початкова ціна>, <початок торгу>, <кінець торгу>, <поточна ціна>, <статус лоту>, де первинним ключем $\epsilon <$ код>.
- Ставка. Атрибутами сутності ставка стали: <код>, <код лоту>, <код покупця>, <ціна>, <статус>, <час ставки>, де первинним ключем ϵ <код>. Зовнішніми ключами стали атрибути <код лоту> та <код покупця>.
- Покупець. Атрибутами сутності покупець стали: <код>, <ім'я>, <електронна пошта>, <адреса>, <пароль>, <номер телефону>, де первинним ключем ϵ <код>.
- Категорія. Атрибутами сутності категорія стали: <код>, <назва категорії>, <головна категорія>, де первинним ключем ϵ <код>.
- Товар. Атрибутами сутності товар стали: <код>, <код продавця>, <код категорії>, <код лоту>, <назва товару>, <опис товару>, де первинним ключем є <код>. Зовнішніми ключами стали атрибути <код продавця> та <код категорії>.
- Продавець. Атрибутами сутності проданий товар стали: <код>, <ім'я продавця>, <електронна пошта продавця>, <пароль продавця>, <телефонний номер продавця>.

З огляду на предметну область та реальний світ <номер телефону> має складати десять цифр, а <електронна пошта> — знак '@' а також '.', також такі поля як <електронна пошта>, <назва товару>, <назва категорії>, <номер телефону> мають бути унікальними.

Склали ряд істинних висловлювань на основі моделі предметної області для визначення параметрів між об'єктами сутностей:

- кожний Покупець може зробити одну або кілька ставок;
- кожна Ставка може мати лише одного Покупця;
- кожний Лот може мати нуль, одну або кілька Ставок;
- кожна Ставка може бути здійснена лише на один Лот;
- кожний Лот може складатися з декількох Товарів;
- кожний Товар може входити лише до одного Лоту;
- кожна Категорія може включати до себе нуль, один або декілька
   Товарів;
  - кожний Товар може належати лише одній Категорії;
- кожний Продавець може виставляти на торг один або декілька
   Товарів;
  - кожний Товар може мати лише одного Продавця.
  - 3 виділених висловлювань можна виділити наступні зв'язки:
  - 1) Покупець здійснює Ставку.
  - 2) Ставка здійснюється на Лот.
  - 3) Лот складається з Товарів.
  - 4) Продавець продає Товар.
  - 5) Категорія включає до себе Товари.
  - 6) Товар продається при Ставці.

Створені зв'язки відносяться до типу «один-до-багатьох», зовнішні ключи яких посилаються на батьківські сутності і не можуть містити порожні значення. Також необхідно зазначити, що батьківські сутності можуть існувати, навіть якщо на них не посилається жодна з дочірніх. Наприклад, припускається існування покупців, що не опублікували жодного товару. Тому всі зв'язки можуть мати потужність 0 або 1.

Із зроблених припущень створили ER-діаграму, яка наведена на рисунку 1.2.

Лот Товар Складається з Містить Категорія початкова Код категорії integer Код integer numeric Код лоту integer Назва категорії varchar початок торгу timestamp Код продавця integer Головна категорія integer timestamp кінець торгу Назва товару varchar поточна піна numeric Опис товару varchar статус лоту varchar Продавець ЭумиатО Код integer Електронна пошта varchar Пароль varchar Телефоний номер varchar Покупець Код integer Кол integer Код лоту integer TM'st varchar integer Код покупця Електронна varchar пошта Ціна numerio varchar Алреса Стату Пароль varchar Номер телефону

ER-діаграма БД "Аукціон"

Рисунок 1.2 — ER- діаграма предметної області

1.3 Мета і завдання системи

Системою управління ϵ онлайн-аукціон, метою якого ϵ автоматизація торгів, групування їх за категоріями, ведення обліку проданих лотів, визначення з них актуальних. Головним завданням даної системи ϵ організація ефективної роботи онлайн-аукціону.

1.4 Призначення системи

Системою можуть користуватися: адміністратор, продавець, покупець, а також незареєстрований користувач.

Так, онлайн-аукціон дозволить покупцям робити ставки, виконувати пошук за бажаними критеріями, отримувати повідомлення на поштову скриньку про результати торгів не виходячи з дому.

Основною відмінністю продавців від покупців є те, що вони можуть додавати товари, однак робити ставки вони не можуть. На діаграмах використання системи Use Case (рис.1.3-1.6) продемонстровані основні можливості кожної групи користувачів.

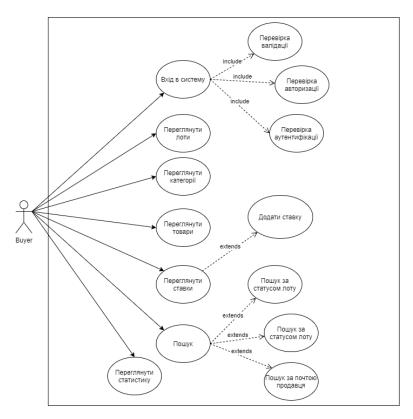

Рисунок 1.3 — Діаграма варіантів використання для покупця

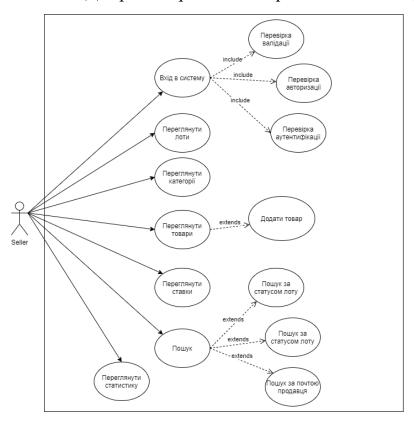

Рисунок 1.4 — Діаграма варіантів використання для продавця

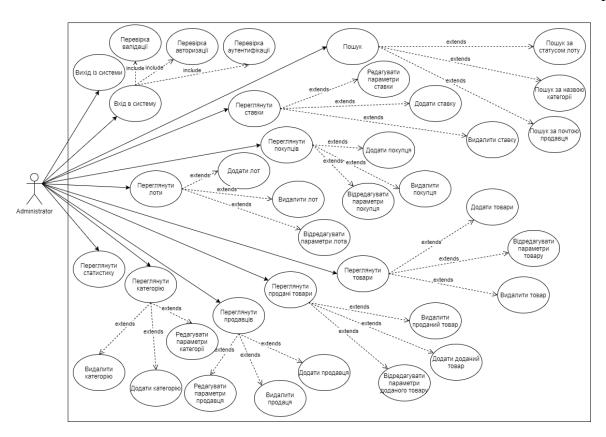

Рисунок 1.5 — Діаграма варіантів використання для адміністратора

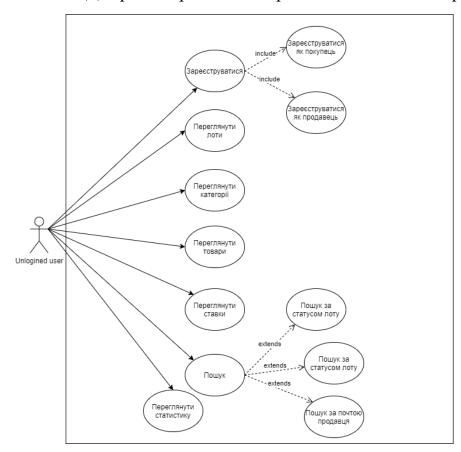

Рисунок 1.6 — Діаграма варіантів використання для незареєстрованого користувача

1.5 Вимоги до системи

Завдання полягає в створенні системи для онлайн-аукціону. Об'єктами такої системи є: товари, лоти, продавці, покупці, ставки, категорії.

Керуючись бізнес-логікою, система повинна виконувати наступні завдання: при додаванні або редагуванні ставки, її ціна не може бути нижчою за попередню, продавець та покупець, який став переможцем торгів повинен отримувати повідомлення на пошту про результати, при видаленні ставок необхідно обрати найбільшу з існуючих, при додаванні або редагуванні лоту дата кінця не може бути меншою за дату початку, при видалені лоту, система повинна додавати його товари до проданих товарів, при додаванні покупця чи продавця його пошта та номер телефону мають бути унікальними в системі в цілому.

Також система має наступні форми: продані товари, переможці всіх торгів, лоти, які доступні для ставок.

1.6 Висновки до розділу 1

В даному розділі провели аналіз предметної області з метою визначення специфіки подальшої розробки системи. Основними сутностями стали товар, покупець, продавець, категорія, ставка, лот.

Визначили та описали тип та особливості взаємозв'язків між ними, на основі яких побудували ER-діаграму сутностей. Виявили, що всі взаємозв'язки можуть мати потужність 0 або 1.

За допомогою діаграм Use Case розбили функціональні можливості за адміністратор, типами користувачів: покупець, продавець, такими незареєстрований користувач. Основною відмінністю між покупцем та продавцем стала можливість робити ставки (для покупця) та додавати товари (для продавця), незареєстрований користувач позбавлений будь-якою змогою модифікувати дані, безумовно, підвищує надійність що, системи. Адміністратор може виконувати будь-які дії з наявних у системі.

Сформували вимоги до системи та обмеження бізнес-логіки, визначили основні форми, які вимагатимуть реалізації. Перейдемо до опису проектування системи

2 ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ

2.1 Проектування бази даних

При проектуванні бази даних для підвищення надійності буде використовуватись механізм реплікації, що дозволить відновити дані у разі необхідності. Реплікація — механізм, який дозволяє копіювати дані з одного вузла на інший. Для нашої система реплікація матиме форму «master-slave», де буде 1 slave та один master.

2.1.1 Опис таблиць бази даних

Опис таблиць БД на основі аналізу бази даних із вказаними типами полів, обмеженнями цілісності описом наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 — Опис таблиць БД

Назва таблиці	Поля	Опис	Тип	Обмеження
			даних	
buyer(сутність	id_buyer	Ідентифікаційни	integer	Первинний
покупець)		й код покупця		ключ
	buyer_name	ПІБ покупця	varchar	
	email_buyer	Електрона	varchar	Повинна
		пошта покупця		мати
				символи "@"
				та "."
	address_buyer	Адреса покупця	varchar	
	password_buye	Пароль покупця	varchar	
	r			
	phone_number_	Телефонний	varchar	Має містити
	buyer	номер покупця		10 символів
				повинен бути
				унікальним
lot(сутність	id_lot	Ідентифікаційни	integer	Первинний
лот)		й код лоту		ключ
	start_price	Початкова ціна	numeric	
	current_price	Поточна ціна	numeric	

	start_of_auction	Дата початку	timesta	
		продажу лоту	mp	
	end_of_auction	Дата кінця	timesta	
		продажу лоту	mp	
	status_lot	Статус лоту	varchar	
bid(сутність	id_bid	Ідентифікаційни	integer	Первинний
ставка)	14_014	й код ставки	micger	ключ
Crubku)	id_buyer	Зовнішній ключ	integer	Зовнішній
	la_bayer	на таблицю	micger	ключ,
		покупця		каскадне
		Покупця		оновлення,
				каскадне
				видалення.
	id_lot	Зовнішній ключ	integer	Зовнішній
	14_101	на таблицю лот	micger	ключ,
		ina radominato sidi		каскадне
				оновлення,
				каскадне
				видалення;
	Price	Ціна ставки	numeric	2124001111111
	status_bid	Статус ставки	varchar	
category(сутніс	id_category	Ідентифікаційни	integer	Первинний
ть категорія)		й код категорії		ключ
,	category_name	Назва категорії	varchar	
	patern_category	Головна	integer	
		категорія		
seller(сутність	id_seller	Ідентифікаційни	integer	Первинний
продавець)		й код продавця		ключ
	name_seller	Ім'я продавця	varchar	
	email_seller	Електрона	varchar	Повинна
	_	пошта продавця		мати
		1		символи "@"
				та "."
	password_seller	Пароль продавця	varchar	
	phone_number_	Телефонний	varchar	Має містити
	seller	номер продавця		10 символів
				та номер
				телефону
				повинен бути
				унікальним
item(сутність	id_item	Ідентифікаційни	integer	Первинний
товар)		й код товару		ключ

id_seller	Зовнішній ключ	integer	Зовнішній
	на таблицю		ключ,
	продавець		каскадне
			оновлення,
			каскадне
			видалення
id_of_category	Зовнішній ключ	integer	Зовнішній
	на таблицю		ключ,
	категорія		каскадне
			оновлення,
			видалення
			set null)
name_of_item	Назва товару	varchar	
description	Опис товару	varchar	
id_lot	Зовнішній ключ	integer	Зовнішній
	на таблицю лот		ключ,
			каскадне
			оновлення,
			каскадне
			видалення

2.1.2 Проектування логічної схеми БД

На основі отриманого опису таблиць побудували логічну модель бази даних, яка зображена на рисунку 2.1.

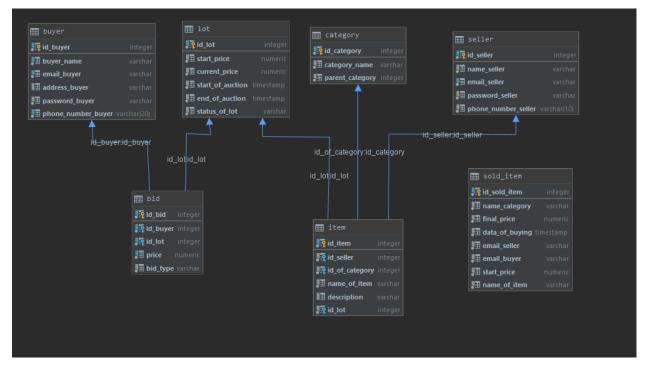

Рисунок 2.1 — Логічна схема бази даних

База даних «Аукціон» має чітку неподільність значень в кожному полі, тобто значення кожного поля атомарне, записи таблиці не впливають один на одного та розміщення записів в таблиці ніяк не впливає на інші, так як кожний із рядків унікальні, а також що є дуже важливим для нормалізації першого рівня, первинний ключ для кожної із створених таблиць не повторюється в межах кожної з них і має конкретну роль ідентифікатора запису.

Варто зазначити, що дана інформаційна система характеризується повною відсутністю залежності неключових полів від частини складного ключа, а також виключається залежність неключових полів один від одного, тобто усунена транзитивність між атрибутами.

Також можна помітити, що база даних не містить багатозначних залежностей між атрибутами, наприклад, таблиці bid та lot пов'язані один з одним, а lot в свою чергу містить зв'язок із сутністю іtem і вони не впливають один на одного, що підвищує рівень нормалізації до 4НФ.

Коли будь-яка залежність по з'єднанню в ньому визначається тільки його потенційним ключами і залежність по самому з'єднання представляється ні багатозначною ні функціональною можна сказати, що система матиме 5НФ, що справедливо і для нашої БД, наприклад, кожна таблиця не містить таких полів, які б суперечили один одному або дублювали факти один про одного. Якби інформація про товари, лоти та ставки містилася б в одній таблиці, то довелося б дублювати інформацію про те, що товар належить тому самому лоту при зміні ставки, до того ж додавання товару до лоту змусило б нас дублювати інформацію про ставку на цей лот.

Із вище перелічених характеристик можна зробити логічний висновок, що дана БД представлена у 5НФ.

2.1.3 Проектування бізнес-логіки та бізнес-правил

Для забезпечення коректної роботи бізнес-логіки та бізнес правил було обрано використання тригерів та збережених процедур, зокрема:

Таблиця 2.2 — Опис трегерів

Назва тригеру	Опис	Коли виконується
		та подія, що
		викликає
	Таблиця bid(ставки)	
del_func	Необхідний для вибору нової	AFTER DELETE
	актуальної ставки у разі	
	наявності інших ставок на даний	
	лот у випадку видалення	
	поточної найвищої ставки	
insert_func	Перевірка ставки, яку	BEFORE INSERT
	намагається зробити покупець	
	на не нульове значення ціни, а	
	також на те щоб додана ставка	
	була більша за попередню	
	актуальну у разі успішної	
	перевірки зміна поточної ціни	
	лоту на ціну доданої ставки	
update_bid_af_func	Зміна статусу всіх інших ставок	AFTER UPDATE
	на Refused, а також зміна	
	поточної ціни лоту на	
	відредаговану	
update_bid_func	Перевірка ставки, яку	BEFORE UPDATE
	намагається відредагувати	
	користувач на те, щоб вона була	
	не нижча за поточну, а також не	
	була нулем	
	Таблиця lot(лот)	

deletelot_func	Перенесення даних лоту до	BEFORE DELETE
	таблиці проданих товарів	
update_func	Перевірка на те, щоб дата	BEFORE UPDATE
	початку не була пізнішою за	
	дату кінця аукціону, а також	
	перевірка, щоб поточна ціна не	
	була меншою за початкову у разі	
	редагування	

Виконання бізнес-логіки без додаткових збережених процедур, опис яких наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 — Опис процедур

Назва	Опис	Вхідні	Вихідні
процедури		параметри	параметри
outp	Використовується тригером	Вхідними	Вихідними
	для видалення з таблиці лот	параметрами	параметрами є
	для збору інформації з	функції ϵ : id	таблиця, з
	інших таблиць до таблиці	лоту відносно	наступними
	логування solditem відносно	якого	колонками:
	даного лоту	потрібно	назва
		проводити	категорії(varcha
		збір	r), остаточна
		інформації	ціна(numeric),
			дата
			продажу(timest
			атр), поштова
			скринька
			покупця(varcha

			r), поштова
			скринька
			продавця(varch
			ar), початкова
			ціна(numeric), а
			також назва
			товару(varchar)
insertsold	Використовується для	Вхідними	Дана функція
	вставки до таблиці	параметрами	нічого не
	логування solditem даних	функції є:	повертає
	зібраних таблицею outp	назва	
		категорії(varc	
		har),	
		остаточна	
		ціна(numeric),	
		дата	
		продажу(times	
		tamp),	
		поштова	
		скринька	
		покупця(varch	
		ar), поштова	
		скринька	
		продавця(varc	
		har),	
		початкова	
		ціна(numeric),	
		а також назва	

		товару(varchar	
		)	
clear_close	Використовується для	Не приймає	Повертає набір
dlots	видалення усіх лотів, які	жодних	записів таблиці
	мають статус «Closed»	параметрів	лот, які стали
			результатом
			видалення

Також для логування необхідно створити таблицю, яка буде зберігати продані лоти, опис наведено у таблиці якої наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 — Опис таблиці solditem

Церра тоблиці	Поля	Опис	Тип	Ogrania
Назва таблиці	Поля	Опис		Обмеження
			даних	
sold_item(сутніс	id_sold_item	Ідентифікаційни	integer	Первинний
ть проданого		й код проданого		ключ
товару)		товару		
	name_categor	Назва категорії	varchar	
	у			
	final_price	Остаточна ціна	double	
	data_of_buyin	Дата продажу	timestam	
	g	товару	p	
	id_item	Зовнішній ключ	integer	Зовнішній
		на таблицю		ключ,
		товар		каскадне
				оновлення,
				видалення(s
				et null)
	email_seller	Електрона	varchar	Повинна
		пошта продавця		мати
		_		символи
				"@" та "."
	email_buyer	Електрона	varchar	Повинна
		пошта покупця		мати
		_		символи
				"@" та "."
	start_price	Початкова ціна	money	
	name_of_item	Назва товару	varchar	

За допомогою діаграм діяльності (рисунки 2.2—2.6) описали процес модифікації таблиць, які працюють з тригерами.

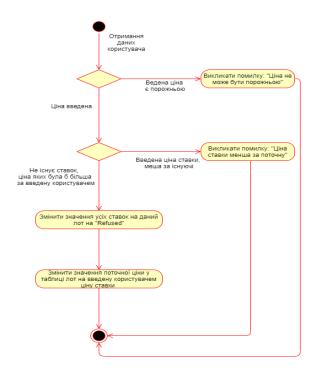

Рисунок 2.2 — Діаграма діяльності процесу додавання рядку до таблиці ставок(bid)

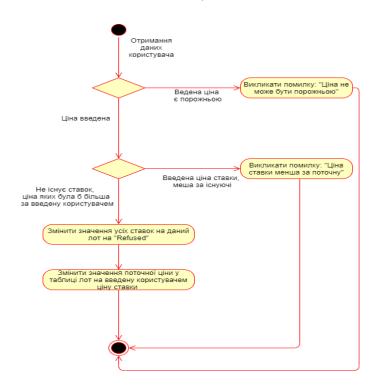

Рисунок 2.3 — Діаграма діяльності процесу редагування таблиці ставок(bid)

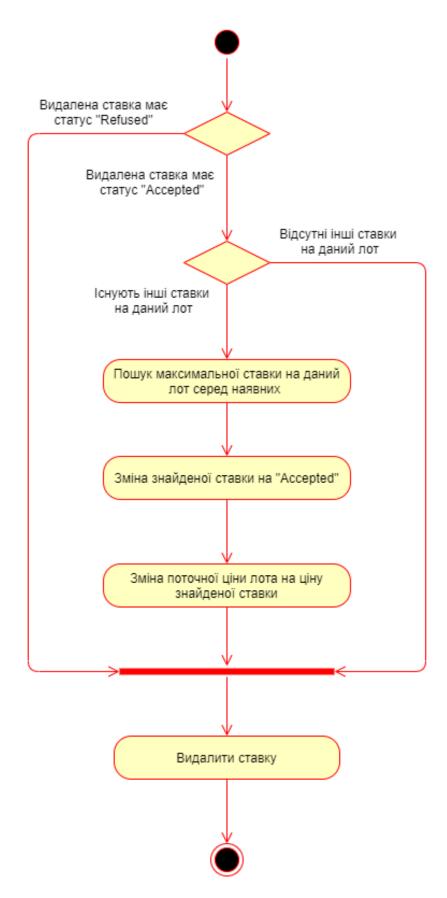

Рисунок 2.4 — Діаграма діяльності процесу видалення із таблиці ставок(bid)

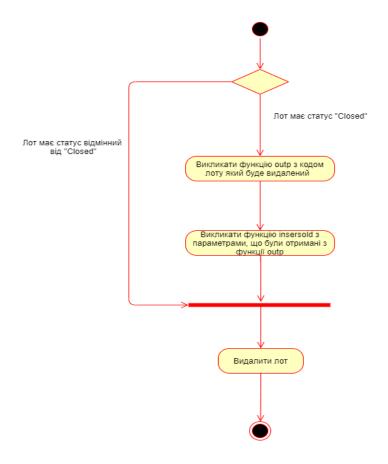

Рисунок 2.5 — Діаграма діяльності процесу видалення із таблиці лотів(lot)

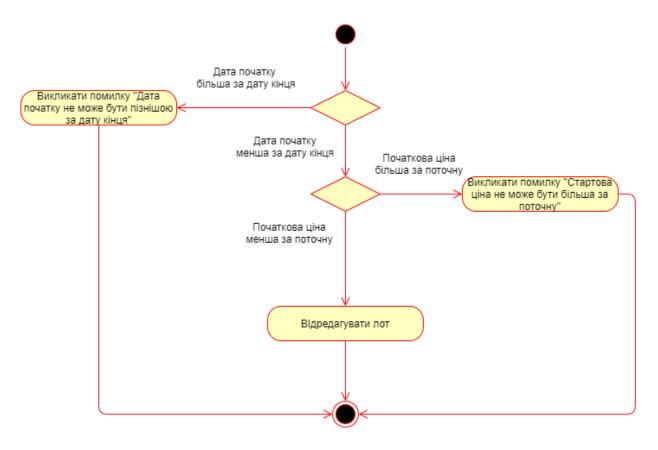

Рисунок 2.6 — Діаграма діяльності процесу редагування таблиці лотів(lot)

2.2 Проектування архітектури системи

Архітектура системи відповідає типу клієнт-сервер, призначена для організації доступу користувачів до бази даних (рисунок 2.7). Її можна розділяти їх на чотири рівні:

- рівень інтерфейсу користувача;
- рівень сервісів;
- рівень обробки даних;
- рівень даних.

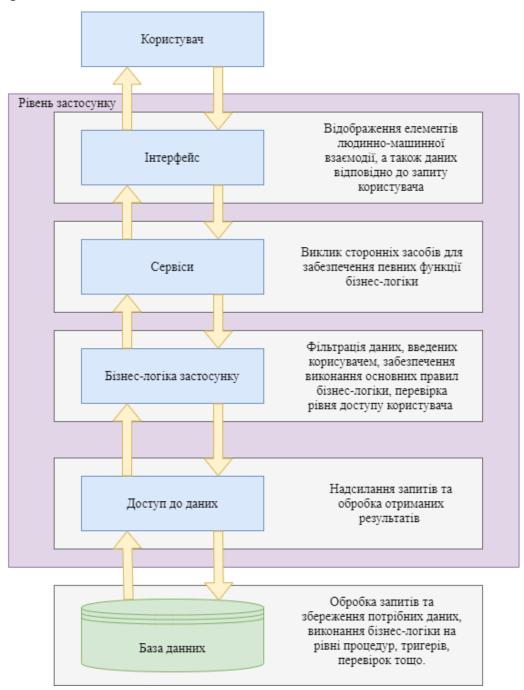

Рисунок 2.7 – Архітектура системи

1) Рівень користувацького інтерфейсу

Даний рівень реалізується на клієнті та містить набір елементів людиномашинної взаємодії, за допомогою яких користувач може надсилати запити до системи та отримувати результати у зрозумілій для більшості формі.

2) Рівень сервісів

Рівень сервісів необхідний для інтеграції сторонніх елементів, які будуть використовуватися у системі. Наприклад, для реалізації можливості надсилання листів до електронної пошти користувачів необхідно забезпечити зв'язок з SMTP-службою.

3) Рівень бізнес-логіки

Даний рівень складається з наступних частин: обробка отриманої інформації від сервісу, перевірка валідності даних, підготовка їх до роботи з базою, реалізація основної функціональності системи. На противагу користувацьким інтерфейсам, сервісам або базам даних на даному рівні відбувається визначення загальних закономірностей.

4) Рівень доступу до даних

Рівень даних у моделі клієнт-сервер містить програми, які надають дані системам, що їх оброблюють. Основною властивістю даного рівня ϵ необхідність підтримки зв'язку з базою на рівні запитів, конвертація даних інших рівнів у зрозумілий для БД формат та навпаки.

5) Рівень бази даних

Специфічною властивістю цього рівня ϵ вимога живучості та можливість самовідновлення. Отже, дані повинні зберігатися, розраховуючи на подальше використання. Використання файлової системи для даного функціоналу ϵ ресурсномістким варіантом, а також даний формат значно знизить надійність, тому використаємо СКБД та створимо базу даних.

2.3 Вибір інструментальних засобів розробки системи

2.3.1 Сервер баз даних

На сьогоднішній день існує велика кількість серверів для роботи з базою даних, кожна з яких має власні переваги та недоліки. Одними з

найпопулярніших ϵ MongoDB, PostgreSQL, MySQL. Тому створили порівняльну таблицю (таблиця 2.5) з метою визначення серверу баз даних для роботи та зваживши важливі для нас переваги та недоліки обрали PostgreSQL.

Таблиця 2.5 — Порівняння різних СКБД.

Критерій	PostgreSQL	MySQL	MongoDB	
відносно				
Опис	Об'єктно-реляційна	Реляційна	Документно-	
	база даних, яка працює	СКБД, яка	орієнтована	
	за однією методикою	використовує	система управління	
	storage engine. Таблиці	різні методики	базами даних, яка	
	представлені у вигляді	для збереження	не потребує опису	
	об'єктів, вони можуть	даних у	схеми таблиць.	
	успадковуватися, а всі	таблицях, однак	Вважається одним з	
	дії виконуються за	робота з ними	класичних	
	допомогою об'єктно-	«схована», на	прикладів NoSQL-	
	орієнтованих	синтаксис	систем,	
	функцій[1]	методика не	використовує	
		впливає. Різниця	JSON-подібні	
		між методиками	документи і схему	
		полягає у	бази даних.[2]	
		зчитуванні та		
		запису даних. [1]		
Переваги	1. Зручна	1. Ефективне	1. Гнучка до	
	кластеризація	керування	зміни складу даних	
	2. Наявність досвіду	структурними	2. Ефективна для	
	роботи	даними	збереження	
	3. Гнучка структура	невеликого	високих обсягів	
	схеми даних	розміру	даних	

	4. Зручне	2. Зручна	3. Зручна у
	розмежування доступу	реплікація	налаштуванні
	5. Ефективна		4. Простота
	оптимізація та		реплікації
	кешування		
Недоліки	1. Складна	1. Чутливість	1. Відсутність
	реплікація	до нестабільності	простих
	2. Відсутність	серверу	транзакцій
	авторизації за	2. Трудомістки	2. Низька
	замовчуванням	й процес	зв'язність даних
	3. Складність зміни	редагування	3. Складність
	тригерних функцій та	структури бази	реплікації
	збережених	3. Складність	
	процедур(необхідність	кластеризації	
	видалення)		
Висновок	Використання у нашій	Трудомістке	Відсутність високої
	системі дозволить	редагування	зв'язності між
	зекономити час через	структури та	об' ϵ ктами ϵ
	наявність досвіду	відсутність	вагомим
	налаштування та	гнучкості	недоліком, який
	роботи, також висока	відносно інших	значно ускладнить
	оптимізація ϵ значною	СКБД значно	роботу з СКБД.
	перевагою, недоліки	ускладнить	
	даної СКБД можна	роботу, переваги	
	даног скод можна	possij, nepebarn	

наявністю великої	PostgreSQL ϵ	
кількості документації.	незначними.	

2.3.2 Технології реалізації системи

Кожний шар архітектури має власні технології та мови програмування, які він використовує.

Технології рівня інтерфейсу

Для розробки інтерфейсу була обрана технологія Java Server Pages, яка дозволяє розроблювати web-сторінки, що містять як статичні, так і динамічні компоненти. Текст статичної частини таких сторінок оформлений у наступних форматах:

HTML (Hyper Text Markup Language) — формат, який використовується для розмітки сторінки. Включає до свого складу простий набір команд, за допомогою яких можна зручно описувати структуру документу та виділяти логічні одиниці (абзаци, блоки елементів, кнопки, тощо). Також за допомогою цієї мови виконані посилання між іншими документами.

CSS (Cascading Style Sheets)[5] — формат, який використовується для опису зовнішнього вигляду елементів, що були «намічені» за допомогою HTML.

Також для дизайну нашої системи був використаний Bootstrap — фреймворк, який містить у собі широкий набір інструментів для web-дизайну, готові шаблони оформлення за допомогою HTML та CSS елементів.

Засобами для розробки динамічної частини сторінки стали :

EL (Expression Language) — скриптова мова виразів, що дозволяє отримати доступ всередині сторінки до Java-компонентів. В нашому проекті за допомогою цієї мови виконується передача даних з серверу додатку до сторінки.

JSTL (JSP Standard Tag Library) — розширення стандартної специфікації JSP для можливості спрощення коду сторінки та використання звичних для нас умов, циклів, порівнянь, тощо.

JavaScript — мова кодування, яка використовується для наповнення наших сторінок динамічними елементами такими як графіки, вікна повідомлень тощо.

Технології рівня сервісу

Сервісна частина нашої системи використовує наступні технології:

JavaMail — API, який призначений для роботи з електронними поштами, використовуючи мережеві протоколи різного формату (наша система використовує SMTP), призначений для передачі листів до електронної пошти. Ця служба використовується для сповіщення продавців та покупців про результати торгів.

Google Visualization API — web-сервіс, який дозволяє створювати графічні діаграми та налаштовувати їх відносно даних у системі. Працює за принципом відправки запиту до Google-сервісу з даними та налаштуваннями майбутньої діаграми, після чого сервер Google створює PNG-зображення за даними з запиту користувача. Використовується для відображення графіків на сторінці статистики за запитом користувача.

Технології рівня бізнес-логіки

Java Servlet API[4] — стандартизований Java API, який необхідний для роботи з сервером за принципом запит-відповідь. Після того як користувач обирає певну дію на JSP-сторінці вона надсилає запит до сервлета з параметрами. З запиту він отримує дані, оброблює їх та повертає результат на сторінку у вигляді відповіді. Саме у них і реалізована бізнес-логіка додатку.

Технології рівня доступу до даних

Для доступу до даних використовується технологія ORM (Object-Relational-Mapping) — технологія програмування, яка пов'язує базу даних із об'єктом який використовується для об'єктно-орієнтованих мов програмування, створюючи об'єктну базу даних. У випадку Java такими

об'єктами є класи. Така технологія підвищує зручність роботи із системою, а також підвищує безпеку, оскільки робота з даними відбувається безпосередньо. В нашому проекті для реалізації даної технології було використано специфікацію JPA (Java Persistence API), бібліотека якої — Ніbernate є найпопулярнішою для побудови даної технології.

2.4 Проектування модулів системи

2.4.1 Проектування модулю доступу до даних

Оскільки для реалізації доступу до даних була обрана технологія ORM, побудували діаграму класів сутностей (рисунок 2.8).

Рисунок 2.8 — ERD-діаграма класів

З діаграми можна побачити, що відповідно до визначених у розділі 1 сутностей було згенеровано класи, значення полів яких наведено у таблиці 2.6. Зв'язки у такій реалізації представлено у вигляді посилань на об'єкти типу сутності, з якою вони мають бути.

Таблиця 2.6 — Опис класів сутностей БД

Назва класу	Поля класу	Поля у БД	Опис	Тип даних класу
buyerb (сутність	idBuyer	id_buyer	Ідентифікаційний код покупця	integer
покупець)	buyerName	buyer_name	ПІБ покупця	String
•	eMailBuyer	email_buyer	Електрона пошта покупця	String
	addressBuy er	address_buy er	Адреса покупця	String
	passwordB uyer	password_bu yer	Пароль покупця	String
	phoneNum berBuyer	phone_numb er_buyer	Телефонний номер покупця	String
lot(сутність лот)	idLot	id_lot	Ідентифікаційний код лоту	integer
ŕ	startPrice	start_price	Початкова ціна	numeric
	currentPric	current_pric	Поточна ціна	numeric
	e	e		
	startOfAuct	start_of_auct	Дата початку продажу	timestamp
	ion	ion	лоту	
	endOfAucti	end_of_aucti	Дата кінця продажу	timestamp
	on	on	лоту	
	statusLot	status_lot	Статус лоту	String
bid(сутність ставка)	idBid	id_bid	Ідентифікаційний код ставки	integer
	Екземпляр класу сутності покупця (buyerb)	id_buyer	Зовнішній ключ на таблицю покупця	buyerb
	Екземпляр класу сутності покупця (lot)	id_lot	Зовнішній ключ на таблицю лот	lot
	price	Price	Ціна ставки	numeric
	statusBid	status_bid	Статус ставки	bidtype
category(сут ність	idOfCatego ry	id_category	Ідентифікаційний код категорії	integer
категорія)	categoryNa me	category_na me	Назва категорії	String

	parentCate	patern_categ	Головна категорія	integer
	gory	ory		
seller(сутніс	seller(сутніс idSeller		Ідентифікаційний код	integer
ТЬ			продавця	
продавець)	nameSeller name_selle		Ім'я продавця	String
	eMailSeller	email_seller	Електрона пошта продавця	String
	passwordSe ller	password_se ller	Пароль продавця	String
	phoneNum	phone_numb	Телефонний номер	String
	berSeller	er_seller	продавця	
item(сутніст	idItem	id_item	Ідентифікаційний код	integer
ь товар)			товару	
	Екземпляр	id_seller	Зовнішній ключ на	seller
	класу		таблицю продавець	
	сутності			
	продавця			
	(seller)			
	Екземпляр	id_of_catego	Зовнішній ключ на	category
	класу	ry	таблицю категорія	
	сутності			
	категорії			
	(category)			
	nameOfIte	name_of_ite	Назва товару	String
	m	m		
	description	description	Опис товару	String
	Екземпляр	id_lot	Зовнішній ключ на	lot
	класу		таблицю лот	
	сутності			
	лоту (lot)			

Для фізичного з'єднання з БД на рівні ORM використовується сесія. Для технології Hibernate реалізується за допомогою інтерфейсу org.hibernate Interface Session — даний інтерфейс є основним для виконання між додатком Java та Hibernate, основною функцією сесії є забезпечення виконання операцій читання, створення, оновлення, а також видалення для екземплярів класів сутностей. Кожна операція виконується за допомогою одиниці роботи з БД — транзакцією. Для роботи з об'єктами типу Transaction використовуються такі

методи як begin() для створення, commit() для виконання та rollback() для повернення БД в стан до початку виконання транзації.

2.4.2 Проектування модулю бізнес-логіки і бізнес-правил

За обробку бізнес-логіки та бізнес-правил на рівні програмного забезпечення, а також підтримку зв'язку з бізнес-логікою, реалізованою за допомогою тригерів та збережених процедур та переданою за допомогою рівня доступу до даних, відповідають сервлети, створені відносно кожної сутності.

Навели за допомогою діаграми діяльності принцип роботи кожного з них (рисунок 2.9).

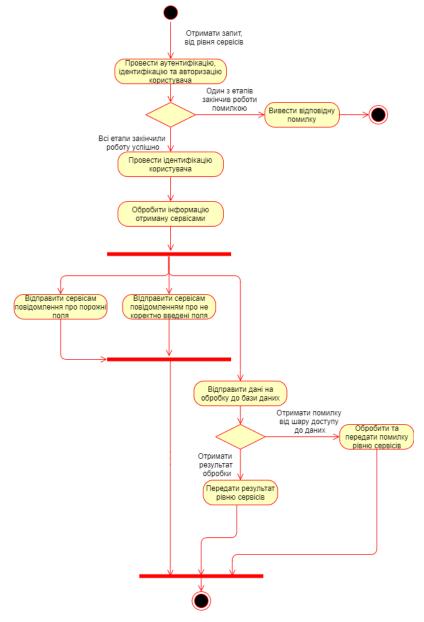

Рисунок 2.9 — Діаграма діяльності

2.4.3 Проектування шару сервісів

Для використання сервісу роботи з поштою був створений клас SendMail, діаграма взаємодії якого з іншими наведена на рисунку 2.10.

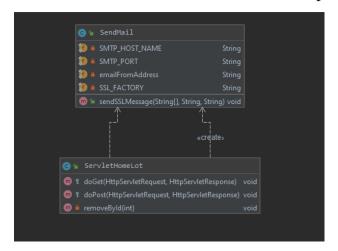

Рисунок 2.10 —Діаграма класів для сервісу обробки та відправки пошти

Як можна побачити, основними полями класу пошти стали назва відбувається відправка повідомлень серверу, допомогою ЯКОГО за (SMTP_HOST_NAME) типу String, відбувається порт, ПО якому відправка(SMTP_PORT) типу String, назва поштової скриньки, з якої відбувається відправка повідомлень (emailFromAddress) типу String, сокет, який використовує система (SSL_Factory). Даний сервіс має sendSSLMessage(String[], String, String), де перший параметр — масив поштових скриньок користувачів, які повинні отримати повідомлення, другий — заголовок повідомлення, а третій — текст, який необхідно відправити.

2.4.4 Проектування шару відображення

Створили макет сторінки для виводу даних (рисунок 2.11).

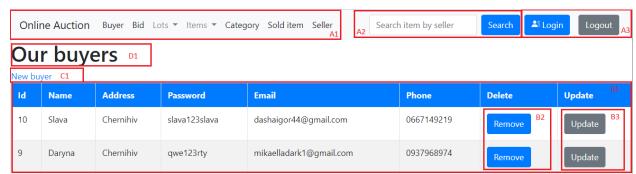

Рисунок 2.11 — Макет сторінки відображення даних

Кожна сторінка системи має дошку для орієнтації, елементи якої позначені кодом A1—A3. Блок A1 містить посилання на веб-сторінки відображення даних кожної таблиці відповідно до назви. Посилання на сторінку статистики, яка є головною у системі відбувається натиском на «Online Auction». За допомогою блоку A2 можна виконати пошук товару за поштовою скринькою продавця, цей пошук доступний з кожної сторінки системи. Блок A3 дозволяє виконати авторизацію або вийти з облікового запису системи.

Елемент В1 використовується для перегляду та модифікації даних таблиці. Кожний рядок виведеної таблиці відповідає рядку даних у БД. Елементи з кодом В2 та В3 містять у собі посилання на видалення (В2) або сторінку редагування (В3) певного рядку даних.

Для того, щоб додати новий рядок до БД необхідно натиснути на посилання C1, яке перемістить на форму для введення даних.

Також кожна сторінка містить заголовок (елемент D1) для спрощення орієнтації.

Інші пошуки системи також доступні з дошки навігації та «сховані» відносно своєї таблиці. При натиску на які на сторінці відображення виводяться результати. Макети списків для пошуку наведено на рисунках 2.12—2.13.

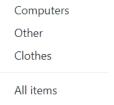

Рисунок 2.12 — Макет списку для пошуку товару за категорією

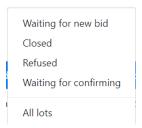

Рисунок 2.13 — Макет списку для пошуку лоту за статусом Створили макет сторінки для додавання, який наведено на рисунку 2.14.

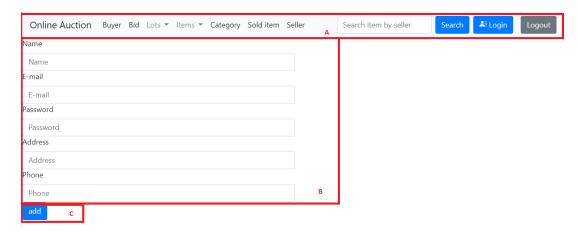

Рисунок 2.14 — Макет сторінки для додавання

Кожна сторінка для додавання також міститиме навігаційну дошку (елемент А), після чого будуть розташовані елементи для вводу інформації (блок В), для того, щоб зробити інтерфейс інтуїтивно зрозумілим додали надписи для орієнтації. Для відправки даних для перевірки та можливого додавання необхідно натиснути кнопку add (елемент С).

У разі помилки в обробці даних над блоком В виводиться повідомлення про помилку, як це показано на рисунку 2.15.

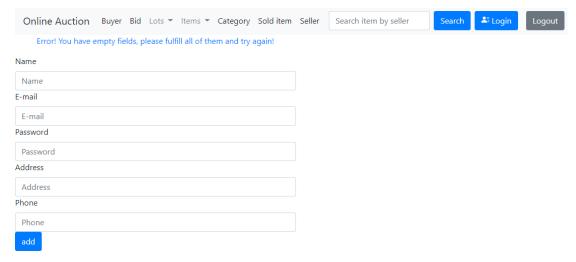

Рисунок 2.15 — Виведення повідомлення про помилку

Для редагування буде викликатися аналогічна до додавання форма, головною відмінністю стане якої стане заповнений початковими даними блок В.

Оскільки існує можливість авторизуватися, то розробили макет відповідної сторінки (рисунок 2.16).

Online Auction	Buyer	Bid Lots ▼	ltems ▼	Category	Sold item	Seller	А	Search item by seller	Search	Login	Logout
Enter you	ur D	ata									
E-mail							]				
E-mail											
Password											
Password						В					
log _C											
Sign in as buyer Sig	n in as sell	er D									

Рисунок 2.16 — Макет форми для авторизації

Дана сторінка матиме навігаційну панель (блок A), а також поля для вводу поштової скриньки та паролю (блок B), після чого за допомогою кнопки log (блок C) відбувається авторизація, якщо користувач не був зареєстрований, він може це зробити відповідно до бажаних дій (блок D). Певний блок викличе форму для додавання або покупця або продавця залежно від вибору. Після процедури авторизації буде виведено вікно в залежності від ролі користувача. Приклади вікон наведені на рисунку 2.17—2.19.

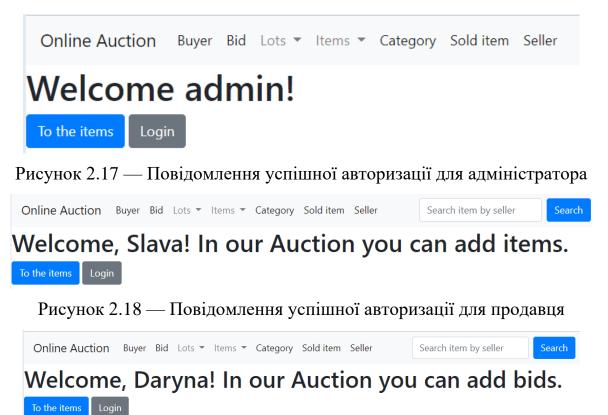

Рисунок 2.19 — Повідомлення успішної авторизації для покупця Початковою сторінкою ϵ вікно статистики, макет якої наведено на рисунку 2.20.

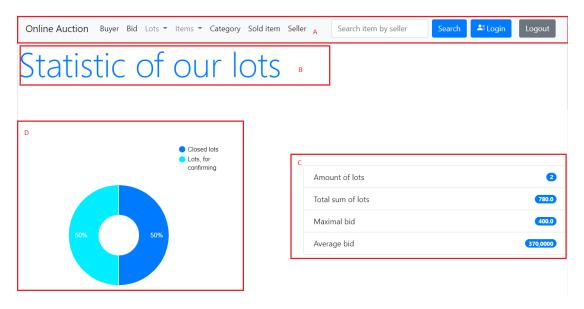

Рисунок 2.20 — Макет сторінки статистики

Як і кожна сторінка сайту, сторінка статистики містить дошку навігації (блок A), після чого знаходиться заголовок до певного фрагменту статистики, що спрощує розуміння інтерфейсу для користувачів(елемент В). Блок С відображує список актуальних на поточний момент параметрів у вигляді списку. Також, деяка статистика відображена за допомогою діаграм(блок D).

2.5 Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу в розділі був описаний процес проектування системи, в якому визначені основні інструменти та технології, що будуть використані у розробці. Порівняльний аналіз СКБД визначив, що для даної системи найкращим вибором буде саме PostgreSQL через його гнучкість до змін. Виявили специфіку взаємодії між рівнями та інструменти для кожного з них. Спроектували макет майбутньої системи. Перейдемо до опису її розробки.

2 РОЗРОБКА СИСТЕМИ

3.1 Розробка бази даних системи

3.1.1 Розробка фізичної схеми бази даних

На основі логічної схеми бази даних побудували фізичну модель бази даних (рисунок 3.1).

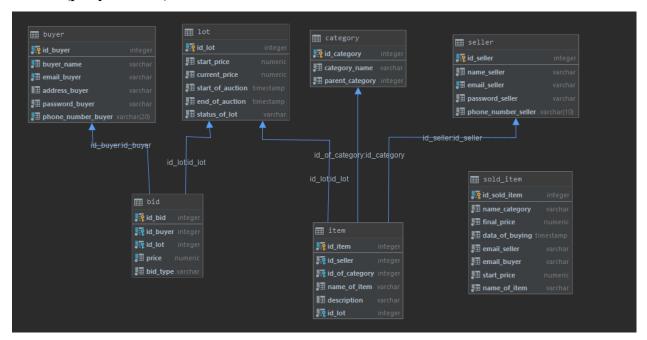

Рисунок 3.1 — Фізична схема бази даних

Перейдемо до детального опису бази даних, створеної в СУБД PotgreSQL.

3.1.2 Забезпечення цілісності даних

Обмеження цілісності створених таблиць наведені на рисунках 3.2—3.8.

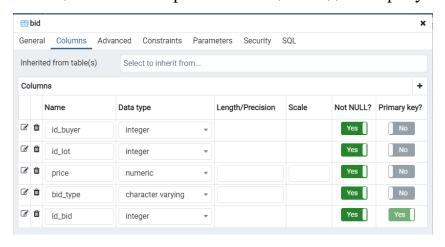

Рисунок 3.2 – Обмеження цілісності таблиці bid

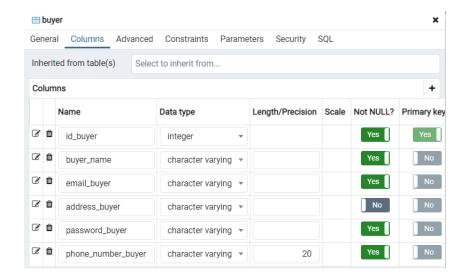

Рисунок 3.3 — Обмеження цілісності таблиці buyer

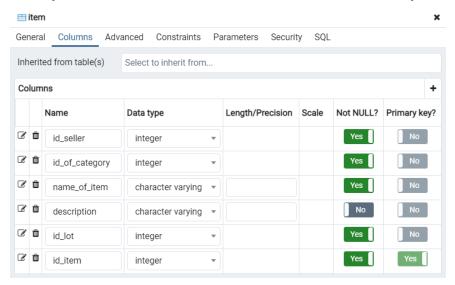

Рисунок 3.4 — Обмеження цілісності таблиці item

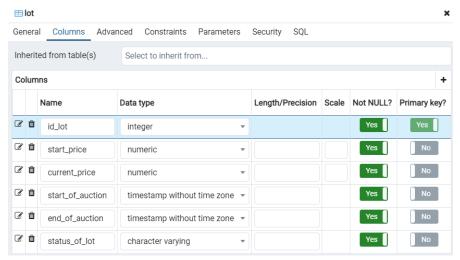

Рисунок 3.5 — Обмеження цілісності таблиці lot

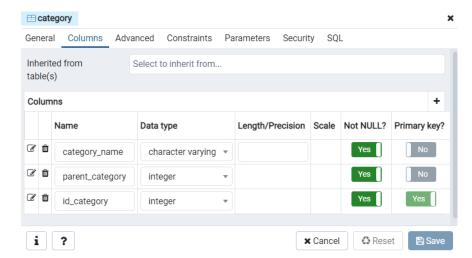

Рисунок 3.6 — Обмеження цілісності таблиці category

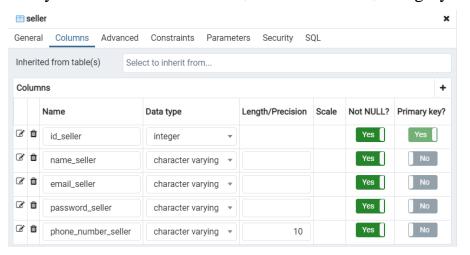

Рисунок 3.7 — Обмеження цілісності таблиці seller

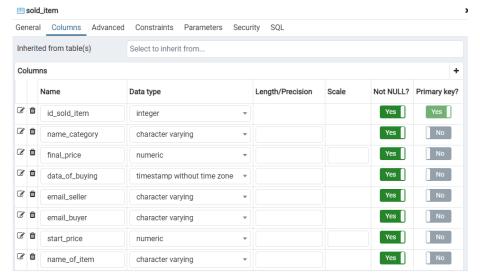

Рисунок 3.8 — Обмеження цілісності таблиці solditem

3.1.3 Реалізація бізнес-логіки зі сторони серверу

Реалізували спроектовані у пункті 2.3.1 тригери та збережені процедури, опис яких наведено у таблицях 2.2—2.3.

Створили тригер на додавання, який контролює коли нова ставка на цей лот менша за поточну та коли ціна не заповнена то видає помилку, а також коли нова ставка більша за поточну, то оновлює значення поточної ціни для лоту і змінює стан старої на «Відхилено». Код тригерної функції для додавання рядку до таблиці ставок наведено у лістингу 3.1.

Лістинг 3.1 — запит для створення тригерної функції та тригеру для додавання рядку до таблиці ставок.

```
CREATE FUNCTION insert func() RETURNS trigger AS
$insert func$
         BEGIN
             IF EXISTS ( SELECT *
                       FROM bid b
                       WHERE b.price>NEW.price AND
b.id lot=NEW.id lot)
                        THEN
                 RAISE EXCEPTION 'price не може бути нижче ніж
поточна!';
             END IF;
             IF NEW.price IS NULL THEN
                 RAISE EXCEPTION ' price не може бути 0 ! ';
             END IF;
                  IF EXISTS ( SELECT *
                       FROM bid b
                       WHERE b.price < NEW.price AND
b.id lot=NEW.id lot)
                       THEN
                             UPDATE bid SET bid type='Refused'
WHERE bid.price < NEW.price AND bid.id lot = NEW.id lot;
                              UPDATE lot SET
current price=NEW.price WHERE NEW.id lot=lot.id lot;
             END IF;
             UPDATE lot SET current price = NEW.price WHERE
NEW.id lot=lot.id lot;
             NEW.bid type:='Accepted';
             RETURN NEW;
         END;
     $insert func$ LANGUAGE plpgsql;
```

Створили відповідний тригер, який буде використовувати наведену вище функцію, код для створення наведено у лістингу 3.2. Даний тригер і включає в себе три виняткові ситуації, що порушують бізнес-логіку БД, блок обернений у оператор Begin та End і в результаті виконання чи не виконання операції тригер повертає значення NEW. Також для цього тригеру задана умова, що він буде виконуватися до оновлення елемента в таблиці ставок.

Лістинг 3.2 — Запит на створення тригеру на додавання до таблиці ставок

```
$insert_func$ LANGUAGE plpgsql;
CREATE TRIGGER insert_func BEFORE INSERT ON bid
FOR EACH ROW EXECUTE PROCEDURE insert_func();
```

Редагування таблиці ставок було здійснено за допомогою двох тригерних функцій, одна з яких працює в якості перевірки введених даних, а інша — після того, я значення були змінені, вона відповідає за заміну поточної ціни лоту та стану інших ставок. Код тригерної функції оброки до внесення змін у таблицю ставок наведено у лістингу 3.3

Лістинг 3.3 — Запит на створення тригерної функції на зміну значень після модифікації таблиці ставок.

```
CREATE FUNCTION update_bid_func () RETURNS trigger AS $ update_bid_func $ BEGIN

IF OLD.price > NEW.price AND OLD.id_lot = NEW.id_lot

THEN

RAISE EXCEPTION 'price he mome fyth humman himmed it;

END IF;

IF NEW.price IS NULL THEN

RAISE EXCEPTION ' price he mome fyth 0 ! ';

END IF;

END IF;

END IF;

RETURN NEW;

END
```

```
$update bid func$ LANGUAGE plpgsql;
```

Реалізували тригерну функцію для редагування таблиці ставок, код якої наведено у лістингу 3.4.

Дана функція оброблює інформацію про таблицю ставок та змінює статус інших ставок на «Відхилено», оскільки відредагована ставка може бути лише вищою за поточні. Також, вона змінює поточну ціну лоту на поточну.

Лістинг 3.4 — Запит на створення тригерної функції на зміну значень після модифікації таблиці ставок.

```
CREATE FUNCTION update bid af func() RETURNS trigger AS
     $update bid af func $
     BEGIN
       IF EXISTS ( SELECT *
                       FROM bid b
                        WHERE b.price < NEW.price AND
b.id lot=NEW.id lot )
                        THEN UPDATE bid SET bid type='Refused'
WHERE bid.price < NEW.price AND bid.id lot = NEW.id lot;
                     END IF;
             UPDATE lot SET current price=NEW.price WHERE
NEW.id lot=lot.id lot;
             NEW.bid type:='Accepted';
            RETURN NEW;
         END;
     $update bid af func$ LANGUAGE plpgsql;
```

Також, створили тригерну функцію для видалення з таблиці ставок. Дана функція використовується для того, щоб уникнути ситуацій, коли актуальна ставка була видалена, а всі інші (що є цілком логічно) відхилені. В такому випадку функція обирає максимальну ставку з існуючих на даний лот на присвоює його поточній ціні значення максимальної ставки. Код тригерної функції наведено у лістингу 3.5.

Лістинг 3.5 — Запит на створення тригерної функції на видалення запису із таблиці ставок

```
CREATE FUNCTION del_func() RETURNS trigger AS
$del_func$

BEGIN

UPDATE bid SET bid_type='Accepted' WHERE price=(SELECT MAX(price) FROM bid WHERE bid.id_lot=OLD.id_lot);

RETURN OLD;

$del_func$ LANGUAGE plpgsql;
```

Для таблиці лот також створили тригер на видалення, у якому реалізується переведення товарів лоту в статус проданий. Для цього була створена таблиця sold_item, опис якої наведено у таблиці 2.5. Дана функція перевіряє який статус був у видаленого лоту та у разі якщо він виявився зачиненим, то відбувається перенесення за допомогою допоміжних збережених процедур, код яких наведено у лістингах 3.6—3.7.

Лістинг 3.6 — Код для збереженої процедури, для отримання параметрів видаленого лоту

```
SELECT category_name, lot.current_price, now()::timestamp without time zone, email_buyer, email_seller, lot.start_price, name_of_item

FROM lot

INNER JOIN item ON item.id_lot=idl

INNER JOIN "category" ON

"category".id_category=item.id_of_category

INNER JOIN seller ON item.id_seller=seller.id_seller

INNER JOIN bid ON idl=bid.id_lot AND bid.bid_type='Accepted'

INNER JOIN buyer ON buyer.id_buyer=bid.id_buyer

WHERE lot.id_lot=idl;
```

Лістинг 3.7 — Код для збереженої процедури, для створення проданого товару у спеціальній таблиці

```
INSERT INTO "sold_item"("name_category", "final_price",
  "data_of_buying", "email_seller", "email_buyer", "start_price",
  "name_of_item")
VALUES ($1,$2,$3,$4,$5,$6,$7) RETURNING $7;
```

Для редагування лоту була реалізована тригерна функція, яка перевіряє логічні деталі: щоб початкова ціна не виявилася більшою за поточну, а також, щоб початок аукціону не виявився пізнішим за його кінець. Код даної функції наведено у лістингу 3.8.

Лістинг 3.8 — Код для тригерної функції, для перевірки коректності введених даних

```
BEGIN

IF NEW.start_of_auction>NEW.end_of_auction

THEN RAISE EXCEPTION 'Дата початку не може бути більша за дату кінця!';

END IF;

IF NEW.start_price>NEW.current_price

THEN RAISE EXCEPTION 'Початкова ціна не може бути нижче поточної!';

END IF;

RETURN NEW;

END;
```

3.1.4 Перевірка ефективності доступу до даних

Оскільки в майбутньому наша система може зіштовхнутися з великим обсягом даних, то перевірили ефективності доступу даних. Заповнили БД великою кількістю даних:

```
- Bid — 2300000 записів;
- Buyers — 150050 записів;
- Lot — 200000 записів;
- Seller — 4 записів;
- Item — 1 запис;
```

- Category 2 записи;
- SoldItem 6 записів.

Після цього провели тестування та виявили, що використання , що використання Seq Scan ϵ не дуже оптимізованим у випадку таблиці lot, тому створимо для неї індекс. Також, провели оптимізацію, результати якої надані у виді таблиць та графіків залежності для кожного кроку оптимізації.

Результати розрахунку середнього значення заміру часу виконання запиту після кожного кроку оптимізації представлені в таблиці 3.1 і на рисунках 3.9 - 3.10.

Розрахунок скорочення часу було виконано згідно формули за методичними рекомендаціями[6]:

$$f = (t_{\text{після}} - t_{\text{до}}) / t_{\text{до}} * 100 \tag{1.1}$$

де: f - приріст часу у відсотках;

 $t_{\text{до}}$ - середній час виконання операції вставки даних до виконання кроку;

 $t_{\text{після}}$ – середній час виконання після виконання кроку.

Таблиця 3.1 — Результати покрокового запуску запиту

Результати покрокової оптимізації									
		Ср.час виконання запиту до оптимізації	Ср.час виконання запиту після кроку	Скорочення часу виконання, %					
	1	7932	7430	6,336933227					
К	2	7932	6863	13,48069084					
p	3	7932	4292	45,89233937 65,54607724 67,53792495					
O	4	7932	2733						
К	5	7932	2575						
	6	7932	1540	80,58999033					

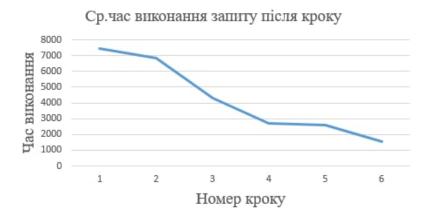

Рисунок 3.9 — Результати часу виконання запиту після кожного кроку

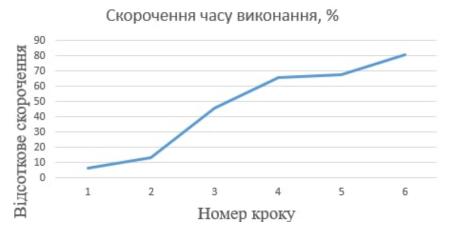

Рисунок 3.10 — Результати скорочення часу виконання запиту після кожного кроку

3.1.5 Підвищення надійності доступу до даних

Для реалізації механізму реплікації створили у БД користувача replication, який матиме можливість виконувати дії на обох серверах віддалено. Етап створення наведено на рисунку 3.11.

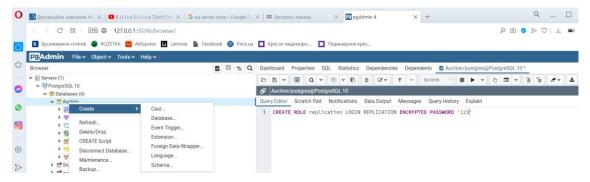

Рисунок 3.11 — Створення ролі для реплікації

Після чого створили слот, який буде використовуватися для реплікації з назвою replica2 та провели тестування. На рисунках 3.12—3.13 наведена перевірка створеного слоту на майстрі та на слейві відповідно.

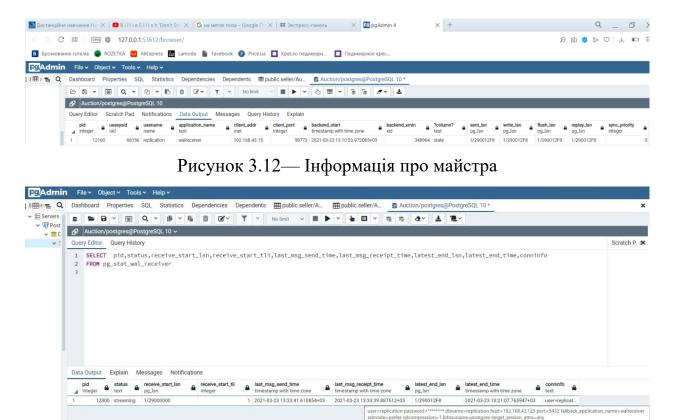

Рисунок 3.13— Інформація слейва

3.2 Розробка модулів системи

Система має 4 модулі серед яких:

- 1) Модуль шару доступу до даних;
- 2) Модуль шару бізнес-логіки;
- 3) Модуль сервісів;
- 4) Модуль відображення;

3.2.1 Розробка модулів шару бізнес логіки і бізнес правил

На рівні клієнта відбувається перевірка даних, які він отримав від шару сервісів та клієнта, а також обробка повідомлень від шару доступу до даних, на лістингу 3.9 наведено приклад перевірки даних отриманих від сервісів, а на лістингу 3.10 обробка результатів, отриманих від шару доступу до даних та передача їх до шару сервісів.

Лістинг 3.9 — Код для перевірки даних отриманих від сервісів

```
try{
            if(buyer.getBuyerName().length() ==0
||buyer.getAddressBuyer().length()
==0||buyer.getPasswordBuyer().length()
==0||buyer.getPhoneNumberBuyer().length() ==0){
                req.setAttribute("error", "Error! You have empty
fields, please fulfill all of them and try again!");
req.getRequestDispatcher("addBuyer.jsp").forward(req, resp);
            }else if(!(buyer.getPhoneNumberBuyer().matches("[0-
9]+") && buyer.getPhoneNumberBuyer().length() >2) ){
                req.setAttribute("error", "Error! Phone number
should contains only numbers!");
req.getRequestDispatcher("addBuyer.jsp").forward(req, resp);
            }else {
                dao.saveUser(buyer);
        }catch (Exception e) {
            if(e.getMessage().contains("statement")){
                StringWriter errors = new StringWriter();
                e.printStackTrace(new PrintWriter(errors));
                String res =
Between (errors.toString(), "Подробности: Key ", "exists.");
                req.setAttribute("error",
res.concat("exists."));
            }
req.getRequestDispatcher("addBuyer.jsp").forward(req, resp);
} catch (Exception e) {
    e.printStackTrace();}
```

Лістинг 3.10 — Код для обробки результатів, отриманих від шару доступу до даних та передача їх до шару сервісів

```
buyersservice buy_dao=new buyersservice();
List<buyerb> buyerbs=buy_dao.findAllUsers();
double
av_b=(double)b_dao.findAllUsers().size()/(double)buyerbs.size();
req.setAttribute("avg_buyer",four.format(av_b));
```

Ще однією функцією шару бізнес логіки є розмежування доступу до даних, система має 4 види користувачів, код проходження процедури автентифікації, ідентифікації наведено на лістингу 3.11.

Лістинг 3.11 — Фрагмент проходження процедур автентифікації та ідентифікації

```
if (req.getParameter("operation").equals("log")) {
   String email = req.getParameter("email");
   String password = req.getParameter("password");
   if (email.equals("postgres") &&
   password.equals("qwe123rty456")) {
        HttpSession session1 = req.getSession(true);
        session1.setAttribute("admin", "admin");
        session1.setAttribute("id", "");
        String message = "Welcome admin!";
        req.setAttribute("message", message);
   getServletContext().getRequestDispatcher("/SecurityDenied.jsp").
   forward(req, resp); }
```

В залежності від того, які права мають користувачі система вирішує яке повідомлення має отримати користувач, приклад перевірки наведено на лістингу 3.12

Лістинг 3.12— Фрагмент проходження авторизації

3.2.2 Розробка шару доступу до даних

Шар доступу до даних представляє собою набір класів, що реалізують запити до БД, написані на мові HQL. Розглянемо основні з них, які створені відносно кожної сутності. Код методів наведені у лістингах 3.13—3.17.

Лістинг 3.13 — Метод для отримання всіх покупців

```
public List<Object> findAll() {
    Session session =
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
    List users = (List<Object>)session.createQuery("from buyerb").list();
```

```
session.close();
return users;
}
```

Лістинг 3.14 — Метод пошуку покупця за кодом

```
public buyerb findById(int id) {
    Session session =
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
    buyerb b= session.get(buyerb.class, id);
    session.close();
return b;}
```

Лістинг 3.15 — Метод видалення користувача

```
public void delete(Object obj) {
   Session session =
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
   Transaction tx1 = session.beginTransaction();
   session.delete((buyerb)obj);
   tx1.commit();
   session.close();}
```

Лістинг 3.16 — Метод для редагування покупця

```
public void update(Object obj) {
    Session session =
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
    Transaction tx1 = session.beginTransaction();
    session.update((buyerb)obj);
    tx1.commit();
    session.close();}
```

Лістинг 3.17 — Метод для додавання покупця

```
public void save(Object user) {
    Session session =
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
    Transaction tx1 = session.beginTransaction();
    session.save((buyerb)user);
    tx1.commit();session.close();}
```

3.2.3 Розробка шару сервісів

Шар сервісів у системі представляють з себе набір додаткових функцій, які вона використовує. За натиском користувача на вікно статистики відбувається виклик сервісу Google Visualization API. Фрагмент коду для виклику сервісу за інтерфейсу наведено на лістингу 3.18.

Лістинг 3.18 — Фрагмент виклику сервісу з користувача

```
function drawChart() {
        var data = google.visualization.arrayToDataTable([
            ['Task', 'Page visit per Day'],
            ['Closed lots', ${closed}],
            ['Refused lots', ${refused}],
            ['Lots, that waiting for new bid', ${waiting}],
            ['Lots, for confirming', ${confirming}],
        ]);
        var options = {
            'width': 550,
            'height': 600,
            colors: ['#007BFF', '#00AEFF', '#00CCFF',
'#00EEFF'],
            pieHole: 0.4
        };
        var chart = new
google.visualization.PieChart(document.getElementById('piechart'
));
        chart.draw(data, options); }
```

Ще одним прикладом сервісу ϵ надсилання листа на поштові скриньки продавця та остаточного покупця у разі успішного продажу товару, фрагмент коду, що демонстру ϵ виклик сервісу наведено у лістингу 3.19

Лістинг 3.19 — Фрагмент використання сервісу пошти

```
SendMail mailsender=new SendMail();
mailsender.sendSSLMessage(sendToseller.toArray(new String[0]),
"Results of Auction", "Congratulation! We have sold lot #" +
l_fordel.getIdLot()+" by price" +l_fordel.getCurrentPrice());
mailsender.sendSSLMessage(sendTobuyers.toArray( new String[0] ),
"Results of Auction", "Congratulation! We have bought lot #" +
l_fordel.getIdLot() +" by price "+ l_fordel.getCurrentPrice());
```

3.2.4 Розробка шару відображення

Шар відображення представлений у вигляді набору JSP-сторінок, для кожної сутності була створена сторінка додавання, редагування, а також перегляду усіх записів з можливістю видалення даних. Приклад таких сторінок наведено на рисунках 3.14—3.16.

Search Login

Search item by seller

THEC									
Status									
Status	of bid								
d buyer									
dashaig	or44@gmail.o	com Y							
d lot									
8193414	4 ~								
add									
		F	исунок 3	.14 — Прик	лад форми,	додава	ння став	вки	
Onlin	e Auction	Buyer Bio	Lots V Items V	Category Sold item Sell	ler	Search iter	m by seller	Search Login	Logout
d									
819342	22								
Current F	Price								
99.0									
Start Pric	ce								
40.0									
Status of	lot								
Waiting									
Waiting	for new bid	~							
Start of A	Auction								
2021-0	08-01								
End of A	uction								
2021-0	9-11								
update									
		_	_						
		Pı	ісунок 3.	15 — Прикл	ад форми р	едагува	ання тов	sapy	
Online /	Auction Buye	r Bid Lots ▼	Items ▼ Category Sold it	tem Seller			Search item by s	seller Search	Login Logout
Our :	sold ite	ms							
lew sold ite									
Id	Final Price	Start Price	Name of category	E-mail of buyer	E-mail of seller	Name of item	Date of buying	Delete	Update
64214	99.0	50.0	Clothes	dashaigor44@gmail.com	mikaelladark1@gmail.com	PC-184	2021-05-11 13:29:28.3	817132 Remove	Update

Online Auction Buyer Bid Lots Tltems Category Sold item Seller

Price

64215

150.0

Рисунок 3.16 — Приклад форми списку проданих товарів

prischepa_darina@ukr.net

mikaelladark1@gmail.com

2021-05-16 10:28:31.234943

Для того, щоб надати користувачу пройти процедуру автентифікації було додану форму, яка наведена на рисунку 3.17. Для виходу з облікового запису достатньо натиснути кнопку «Logout», що викличе форму, що наведена на рисунку 3.18. Створена сторінка статистики наведена на рисунку 3.19.

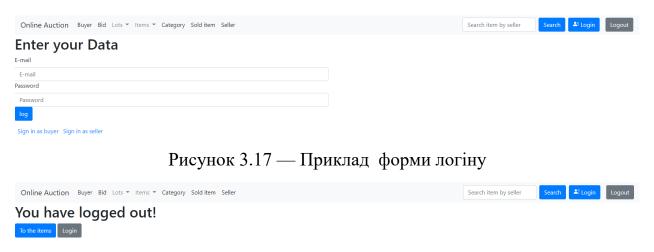

Рисунок 3.18 — Приклад форми виходу із системи

A little bit about our users

Рисунок 3.19 — Фрагмент форми статистики

3.3 Тестування створеної системи

Попередньо додали до бази даних, за допомогою pgAdmin, дані для тестування системи, результати тестування програми за різних випадків наведено на рисунках 3.20— 3.35.

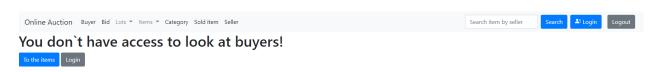

Рисунок 3.20 — Виведення попередження до незареєстрованого користувача про обмеження у доступі до перегляду інформації

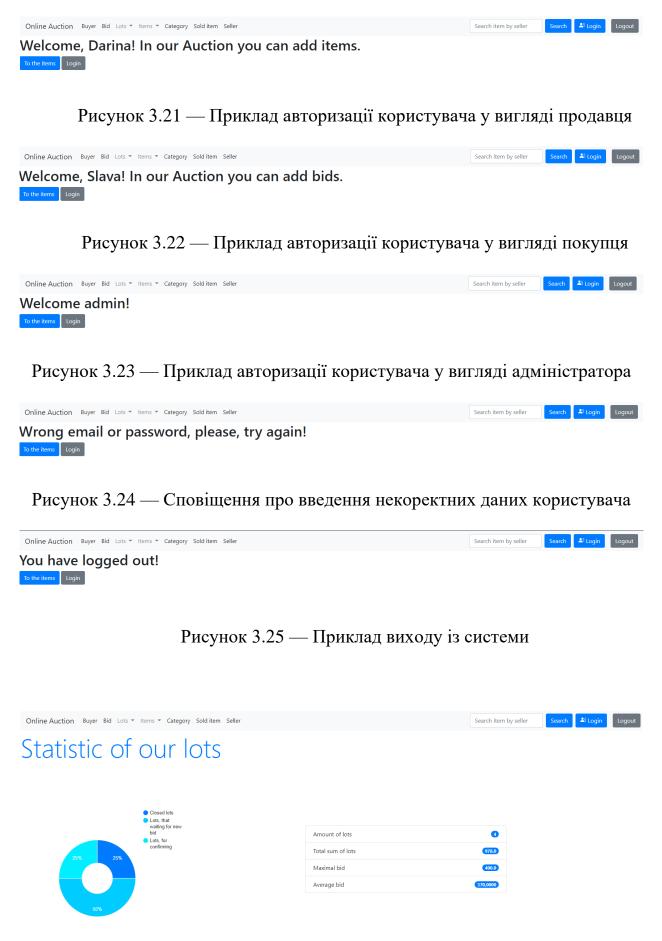

Рисунок 3.26 — Виведення статистики про лоти у системі

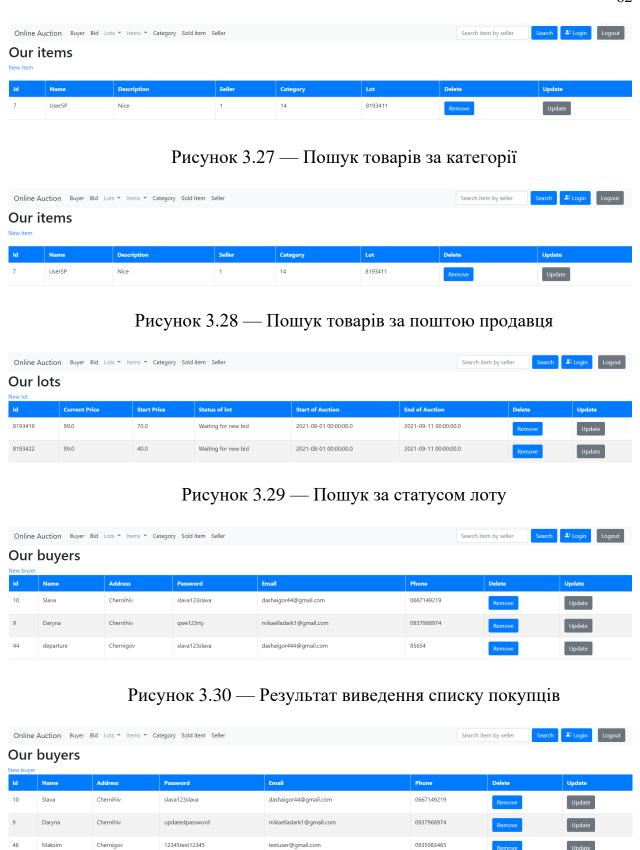

Рисунок 3.31 — Результат додавання покупця

Рисунок 3.32 — Результат редагування покупця

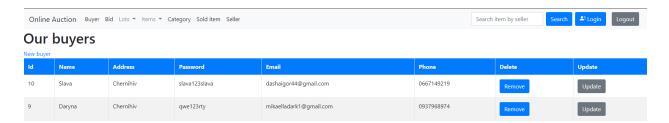

Рисунок 3.33 — Результат видалення покупця

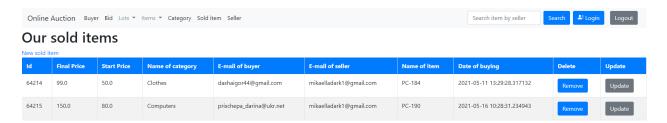

Рисунок 3.34 — У результаті видалення лоту зі статусом «Closed» додався новий запис у таблиці sold_item

Congratulation! We have sold lot #8193399by price 99.0

Рисунок 3.35 — У разі успішного продажу товару, покупцю та продавцю приходить наступне повідомлення на пошту

3.4 Висновки до розділу 3

За спроектованими рівнями у розділі 2 реалізували систему Онлайн-Аукціону, розробили основні механіки реалізації бізнес-логіки системи (тригери, збережені процедури), виявили особливості роботи системи при високому навантажені, створили індекс для таблиці лотів, розробили шар сервісів, зокрема передачу повідомлень, а також реалізували шар відображення. Для покращення надійності був розроблений механізм реплікації. Протестували розроблену систему з метою виявлення специфіки її використання.

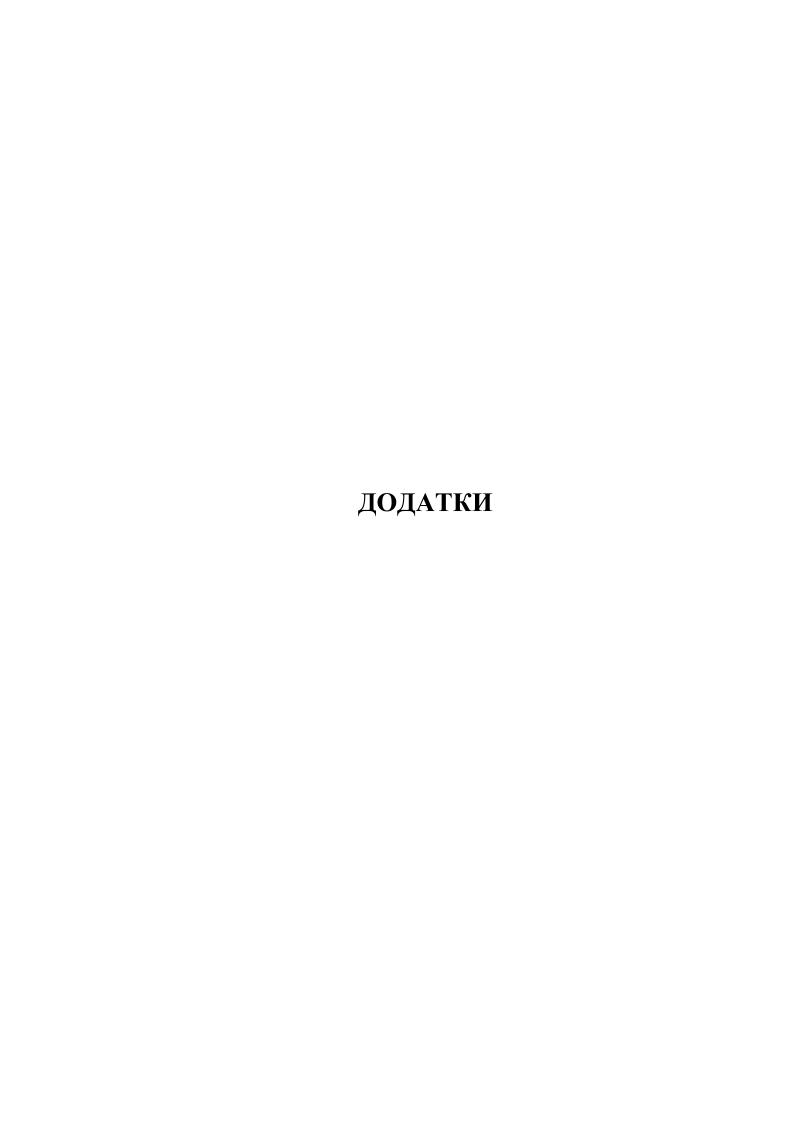
висновки

За результатами виконання курсової роботи сформовано наступні висновки:

- 1) Під час розробки курсового проекту була створена повноцінна багаторівнева система, яка демонструє роботу онлайн-аукціону, з урахуванням особливостей зберігання даних.
- 2) Створена система складається з чотирьох рівнів: база даних, доступ до даних, бізнес-логіка, сервіси, інтерфейс. Кожен з них використовує унікальні для системи технології. Так, рівень баз даних був розроблений за допомогою PostgreSQL, доступ до даних на ORM-технології, сервіси за допомогою JavaxMail та Google Visualization API, бізнес-логіка була написана мовою JAVA у поєднанні з стандартизованим API Javax. Servlet. Для шару відображення було використано велику кількість технологій, основною з яких стала JSP.
- 3) Протестували створену програму і виявили, що вона працює цілком адекватно і відповідає поставленій задачі.
- 4) Завдяки тому, що система ϵ багаторівневою ϵ можливість розширювати її незалежно від інших рівнів, наприклад, розглядається удосконалення системи для зберігання зображень у якості додаткового атрибута таблиці item.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

- 1. Що таке база даних.[Електронний ресурс].—Режим доступу: http://apeps.kpi.ua/shco-take-basa-danykh.
- 2. Эрик Редмонд, Джим. Р. Уилсон. Семь баз данных за семь недель. Введение в современные базы данных и идеологию NoSQL = MongoDB in Action. ДМК Пресс, 2013. 384 с. ISBN 978-5-94074-866-3.
- 3. Сравнение MySQL и PostgreSQL.[Електронний ресурс].— Режим доступу: https://losst.ru/sravnenie-mysql-i-postgresql.
- 4. Часть 5. Сервлеты, Java servlet API. Пишем простое веб-приложение [Електронний ресурс].— Режим доступу: https://javarush.ru/groups/posts/2529-chastjh-5-servletih-pishem-prostoe-veb-prilozhenie.
- 5. CSS. [Електронний ресурс].— Режим доступу: https://ru.m.wikipedia.org/wiki/CSS.
- 6. Оптимізація SQL-запитів. Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічної роботи з дисципліни «Бази даних» для студентів напряму підготовки 121 "Інженерія програмного забезпечення". /Укл.: Білоус І.В. ЧНТУ, 2020. 15с. Електронні данні Режим доступу: https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=802, обмежений. Заголовок з екрану.

Додаток А

«Лістинги застосунку»

Лістинг файлу SecurityController.java

```
package com.mandarinka.lab5.controllers;
import com.mandarinka.lab5.models.buyerb;
import com.mandarinka.lab5.models.category;
import com.mandarinka.lab5.models.seller;
import com.mandarinka.lab5.services.buyersservice;
import com.mandarinka.lab5.services.categoryservice;
import com.mandarinka.lab5.services.sellerservice;
import javax.servlet.RequestDispatcher;
import javax.servlet.ServletException;
import javax.servlet.http.HttpServlet;
import javax.servlet.http.HttpServletRequest;
import javax.servlet.http.HttpServletResponse;
import javax.servlet.http.HttpSession;
import java.io.IOException;
import java.util.List;
public class SecurityController extends HttpServlet {
    @Override
                              doGet(HttpServletRequest
    protected
                   void
                                                              req,
HttpServletResponse resp)
            throws ServletException, IOException {
        categoryservice cat dao=new categoryservice();
        List<category> cats=cat dao.findAllUsers();
        req.setAttribute("cats", cats);
        String action = req.getParameter("action");
        if (action != null && action.equals("logout")) {
            String message = "You have logged out!";
            req.setAttribute("message", message);
            HttpSession session1 = req.getSession(true);
            session1.setAttribute("admin", null);
getServletContext().getRequestDispatcher("/SecurityDenied.jsp").
forward(req, resp);
            } else {
getServletContext().getRequestDispatcher("/SecurityLogin.jsp").f
orward(req, resp);
    }
    @Override
    protected
                   void
                              doPost(HttpServletRequest
                                                              req,
HttpServletResponse resp)
            throws ServletException, IOException {
```

```
categoryservice cat dao=new categoryservice();
        List<category> cats=cat dao.findAllUsers();
        req.setAttribute("cats", cats);
        if (req.getParameter("operation").equals("log")) {
            String email = req.getParameter("email");
            String password = req.getParameter("password");
                          (email.equals("postgres")
                                                               & &
password.equals("qwe123rty456")) {
                HttpSession session1 = req.getSession(true);
                session1.setAttribute("admin", "admin");
                session1.setAttribute("id", "");
                String message = "Welcome admin!";
                req.setAttribute("message", message);
getServletContext().getRequestDispatcher("/SecurityDenied.jsp").
forward(req, resp);
            } else {
                buyersservice dao=new buyersservice();
                buyerb buyer=dao.validateUser(email,password);
                if(buyer!=null){
                    HttpSession session1 = req.getSession(true);
                    session1.setAttribute("admin", "buyer");
session1.setAttribute("id",buyer.getIdBuyer());
                    String
                                message
                                                        "Welcome,
"+buyer.getBuyerName()+ "! \n In our Auction you can add bids."
                    req.setAttribute("message", message);
getServletContext().getRequestDispatcher("/SecurityDenied.jsp").
forward(req, resp);
                }else{
                    sellerservice daosel=new sellerservice();
                    seller
sel=daosel.validateUser(email, password);
                    if(sel!=null){
                       HttpSession
                                             session1
req.getSession(true);
                       session1.setAttribute("admin", "seller");
session1.setAttribute("id", sel.getIdSeller());
                        String message
                                                        "Welcome,
"+sel.getNameSeller()+ "! \n In our Auction you can add items.";
                       req.setAttribute("message", message);
getServletContext().getRequestDispatcher("/SecurityDenied.jsp").
forward(req, resp);
                    } else{
```

```
HttpSession session1 =
req.getSession(true);
session1.setAttribute("admin", null);
String message = "Wrong email or password,
please, try again!";
req.setAttribute("message", message);
getServletContext().getRequestDispatcher("/SecurityDenied.jsp").
forward(req, resp);
}
}
}else{
    resp.sendRedirect("./security");
} }
```

Лістинг файлу ServletHomeBid.java

```
package com.mandarinka.lab5.controllers;
import com.mandarinka.lab5.models.bid;
import com.mandarinka.lab5.models.buyerb;
import com.mandarinka.lab5.models.category;
import com.mandarinka.lab5.models.lot;
import com.mandarinka.lab5.services.bidservice;
import com.mandarinka.lab5.services.buyersservice;
import com.mandarinka.lab5.services.categoryservice;
import com.mandarinka.lab5.services.lotservice;
import javax.servlet.ServletException;
import javax.servlet.http.HttpServlet;
import javax.servlet.http.HttpServletRequest;
import javax.servlet.http.HttpServletResponse;
import java.io.IOException;
import java.io.PrintWriter;
import java.io.StringWriter;
import java.util.List;
public class ServletHomeBid extends HttpServlet {
    @Override
    protected
                   void
                              doGet(HttpServletRequest
HttpServletResponse resp) throws ServletException, IOException {
        bidservice dao = new bidservice();
        categoryservice cat dao=new categoryservice();
        List<category> cats=cat dao.findAllUsers();
        req.setAttribute("cats", cats);
        String action = req.getParameter("action");
        PrintWriter out = resp.getWriter();
        out.println("<script type="+"text/javascript"+">");
```

```
out.println("alert("+"Hello"+");");
        out.println("</script>");
        if (action != null && action.equals("delete")) {
            String
                                       param2
(String) req.getSession(false).getAttribute("admin");
            if(param2=="admin") {
                int
Integer.parseInt(req.getParameter("id"));
                removeById(id);
                resp.sendRedirect("./bid");
            }else{
                String message = "You don't have access to delete
bids!";
                req.setAttribute("message", message);
getServletContext().getRequestDispatcher("/SecurityDenied.jsp").
forward(req, resp);
        } else if (action != null && action.equals("update")) {
            String
                                       param2
(String) req.getSession(false).getAttribute("admin");
            System.out.println("Param: "+param2);
            if(param2=="admin") {
Integer.parseInt(req.getParameter("id"));
                bid uBid = dao.findUser(id);
                if (uBid != null) {
                    buyersservice bdao = new buyersservice();
                    lotservice ldao=new lotservice();
                    req.setAttribute("uBid", uBid);
                    List<buyerb> buyers=bdao.findAllUsers();
                    List<lot> lots=ldao.findAllUsers();
                    req.setAttribute("buyers", buyers);
                    req.setAttribute("lots", lots);
getServletContext().getRequestDispatcher("/updateBid.jsp").forwa
rd(req, resp);
            else{
                String message = "You don't have access to update
bids!";
                req.setAttribute("message", message);
getServletContext().getRequestDispatcher("/SecurityDenied.jsp").
forward(req, resp);
        }else if (action != null && action.equals("add")) {
            String
                                       param2
                                                                 =
(String) req.getSession(false).getAttribute("admin");
              if(param2=="admin" || param2=="buyer") {
```

```
buyersservice bdao = new buyersservice();
                  lotservice ldao=new lotservice();
                  String
String.valueOf(req.getSession(false).getAttribute("id"));
                  List<buyerb> buyers=bdao.findAllUsers();
                  List<lot> lots=ldao.findAllUsers();
                  req.setAttribute("buyers", buyers);
                  req.setAttribute("lots", lots);
                  req.setAttribute("id", param3);
getServletContext().getRequestDispatcher("/addBid.jsp").forward(
req, resp);
            }else{
                  String message = "You don't have access to add
bids!";
                  req.setAttribute("message", message);
getServletContext().getRequestDispatcher("/SecurityDenied.jsp").
forward(req, resp);
            }else{
            List<bid> bids = dao.findAllUsers();
            req.setAttribute("bids", bids);
getServletContext().getRequestDispatcher("/ListBid.jsp").forward
(req, resp);
        }
    }
    @Override
                   void
                              doPost(HttpServletRequest
    protected
                                                              req,
HttpServletResponse resp)
            throws ServletException, IOException {
        if (req.getParameter("operation").equals("add")) {
            bid nBid = new bid();
            lotservice s lot=new lotservice();
            buyersservice s buyer=new buyersservice();
            try {
nBid.setPrice(Double.parseDouble(req.getParameter("price")));
                nBid.setStatusBid(req.getParameter("status"));
nBid.setLotByIdLot(s lot.findUser(Integer.parseInt(req.getParame
ter("lot"))));
nBid.setBuyersByIdBuyer(s buyer.findUser(Integer.parseInt(req.ge
tParameter("buyer"))));
                bidservice dao = new bidservice();
                dao.saveUser(nBid);
```

```
} catch (Exception e) {
                if(e.getMessage().contains("empty")) {
                    reg.setAttribute("error", "Error! You
empty fields, please fulfill all of them and try again!");
                }else if(e.getMessage().contains("statement")){
                    StringWriter errors = new StringWriter();
                    e.printStackTrace(new PrintWriter(errors));
                    String
Between(errors.toString(),"org.postgresql.util.PSQLException:","
Где:");
                    System.out.println("Error123 "+res);
                    req.setAttribute("error", res);
                        if(e.getMessage().contains("For
string")){
                    req.setAttribute("error", "Error! You have
data with wrong format, please, make sure that your prices entered
in format 0.00 and your dates in format yyyy-mm-dd hh:mm:ss.ms!");
                buyersservice bdao = new buyersservice();
                lotservice ldao=new lotservice();
                List<buyerb> buyers=bdao.findAllUsers();
                List<lot> lots=ldao.findAllUsers();
                req.setAttribute("buyers", buyers);
                req.setAttribute("lots", lots);
req.getRequestDispatcher("addBid.jsp").forward(req, resp);
                e.printStackTrace();
                                                                if
                                  else
(req.getParameter("operation").equals("update")) {
            bidservice dao = new bidservice();
            lotservice s lot=new lotservice();
            buyersservice s buyer=new buyersservice();
            bid
                                      uBid
dao.findUser(Integer.parseInt(req.getParameter("id")));
            try {
uBid.setPrice(Double.parseDouble(req.getParameter("price")));
                uBid.setStatusBid(reg.getParameter("status"));
uBid.setLotByIdLot(s lot.findUser(Integer.parseInt(req.getParame
ter("lot")));
uBid.setBuyersByIdBuyer(s buyer.findUser(Integer.parseInt(req.ge
tParameter("buyer"))));
            } catch (Exception e) {
                if(e.getMessage().contains("empty")) {
```

```
req.setAttribute("error", "Error! You
empty fields, please fulfill all of them and try again!");
                }else
                         if (e.getMessage().contains("For
string")){
                    req.setAttribute("error", "Error! You have
data with wrong format, please, make sure that your prices entered
in format 0.00 and your dates in format yyyy-mm-dd hh:mm:ss.ms!");
                buversservice bdao = new buyersservice();
                lotservice ldao=new lotservice();
                List<buyerb> buyers=bdao.findAllUsers();
                List<lot> lots=ldao.findAllUsers();
                req.setAttribute("buyers", buyers);
                req.setAttribute("lots", lots);
                req.setAttribute("uBid", uBid);
req.getRequestDispatcher("updateBid.jsp").forward(req, resp);
            try{
                dao.updateUser(uBid);
            }catch (Exception e1) {
               if(e1.getMessage().contains("statement")){
                   StringWriter errors = new StringWriter();
                    el.printStackTrace(new PrintWriter(errors));
                    e1.printStackTrace();
                    String
Between(errors.toString(), "org.postgresql.util.PSQLException:","
Где:");
                    System.out.println("Error123 "+res);
                    req.setAttribute("error", res);
                buyersservice bdao = new buyersservice();
                lotservice ldao=new lotservice();
                List<buyerb> buyers=bdao.findAllUsers();
                List<lot> lots=ldao.findAllUsers();
                req.setAttribute("buyers", buyers);
                req.setAttribute("lots", lots);
                req.setAttribute("uBid", uBid);
req.getRequestDispatcher("updateBid.jsp").forward(req, resp);
        resp.sendRedirect("./bid");
    public String Between (String STR , String FirstString, String
LastString)
    {
        String FinalString;
```

```
int Pos1 = STR.indexOf(FirstString) +
FirstString.length();
  int Pos2 = STR.indexOf(LastString);
  System.out.println("Pos1 " + Pos1);
  System.out.println("Pos2 "+Pos2);
  FinalString = STR.substring(Pos1, Pos2);
  return FinalString;
}
private void removeById(int id) {
  bidservice dao = new bidservice();
  dao.deleteUser(dao.findUser(id));
}
```

Лістинг файлу ServletOfStatistic.java

```
package com.mandarinka.lab5.controllers;
import com.mandarinka.lab5.models.*;
import com.mandarinka.lab5.services.*;
import javax.servlet.ServletException;
import javax.servlet.http.HttpServlet;
import javax.servlet.http.HttpServletRequest;
import javax.servlet.http.HttpServletResponse;
import java.io.IOException;
import java.text.DecimalFormat;
import java.util.ArrayList;
import java.util.HashMap;
import java.util.List;
import java.util.Map;
public class ServletOfStatistic extends HttpServlet {
    @Override
    protected
                   void
                              doGet(HttpServletRequest
HttpServletResponse resp) throws ServletException, IOException {
        lotservice dao=new lotservice();
        String closed = "Closed";
        String refused="Refused";
        String waiting="Waiting for new bid";
        String confirming="Waiting for confirming";
        List<lot> clos lots = dao.findAlllotsbystatus(closed);
```

```
List<lot>
                                   refused lots
dao.findAlllotsbystatus(refused);
        List<lot>
                                   waiting lots
dao.findAlllotsbystatus(waiting);
        List<lot>
                                     conf lots
dao.findAlllotsbystatus(confirming);
        req.setAttribute("closed", clos lots.size());
        req.setAttribute("waiting", waiting lots.size());
        req.setAttribute("refused", refused lots.size());
        req.setAttribute("confirming", conf lots.size());
       List<Integer> data= new ArrayList<>();
        categoryservice dao cat= new categoryservice();
        List<category> cats=dao cat.findAllUsers();
        itemservice dao it=new itemservice();
        for (int i=0; i<cats.size();i++){</pre>
            category cat=cats.get(i);
data.add(dao it.findAllUsersbyCat(cat.getIdOfCategory()).size())
        }
        req.setAttribute("item n", data);
        req.setAttribute("cats", cats );
req.setAttribute("amount of item", dao it.findAllUsers().size());
req.setAttribute("amount of lots", dao.findAllUsers().size());
        req.setAttribute("sum of lots", dao.sumAll());
```

```
solditemservice s dao=new solditemservice();
req.setAttribute("amount of sold item", s dao.findAllUsers().size
());
req.setAttribute("total sum of solditems",s dao.sumAll());
        req.setAttribute("last sold item",s dao.lastSold());
        DecimalFormat four = new DecimalFormat("#0.0000");
        bidservice b dao=new bidservice();
        req.setAttribute("max bid",b dao.maxBid());
        req.setAttribute("avg bid", four.format(b dao.avgAll()));
        buyersservice buy dao=new buyersservice();
        List<buyerb> buyerbs=buy dao.findAllUsers();
double
av b=(double)b dao.findAllUsers().size()/(double)buyerbs.size();
        req.setAttribute("avg buyer", four.format(av b));
        sellerservice sel dao=new sellerservice();
        List<seller> sellers=sel dao.findAllUsers();
av s=(double)dao it.findAllUsers().size()/(double)sellers.size()
req.setAttribute("avg seller", four.format(av s));
        req.setAttribute("total buyers", buyerbs.size());
        req.setAttribute("total sellers", sellers.size());
getServletContext().getRequestDispatcher("/Statistic.jsp").forwa
rd(req, resp);
    @Override
```

```
protected void doPost(HttpServletRequest req,
HttpServletResponse resp) throws ServletException, IOException {
    }
}
```

Лістинг файлу DaoInterface.java

```
package com.mandarinka.lab5.dao;
import java.util.List;
public interface DaoInterface {
    void save(Object obj);
    Object findById(int id);
    void update(Object obj);
    void delete(Object obj);
    List<Object> findAll();
}
```

Лістинг файлу sellerDaoImpl.java

```
package com.mandarinka.lab5.dao;
import com.mandarinka.lab5.models.seller;
import com.mandarinka.lab5.utils.HibernateSessionFactoryUtil;
import org.hibernate.Criteria;
import org.hibernate.Session;
import org.hibernate.Transaction;
import org.hibernate.criterion.Restrictions;
import java.util.List;
public class sellerDaoImpl implements DaoInterface {
    public void save(Object user) {
                                     session
        Session
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
        Transaction tx1 = session.beginTransaction();
        session.save((seller)user);
        tx1.commit();
        session.close();
    }
    public seller findById(int id) {
        Session
                                     session
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
        seller b= session.get(seller.class, id);
        session.close();
        return b;
    }
    public void update(Object obj) {
```

```
Session
                                     session
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
        Transaction tx1 = session.beginTransaction();
        session.update((seller)obj);
        tx1.commit();
        session.close();
    }
    public void delete(Object obj) {
        Session
                                     session
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
        Transaction tx1 = session.beginTransaction();
        session.delete((seller)obj);
        tx1.commit();
        session.close();
    }
    public List<Object> findAll() {
        Session
                                     session
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
        List sellers = (List<Object>) session.createQuery("from
seller").list();
        session.close();
        return sellers;
    public seller validate(String email, String password) {
                                     session
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
        Criteria
session.createCriteria(seller.class).add(Restrictions.eq("eMailS
eller", email)).add(Restrictions.eq("passwordSeller", password));
        seller sel=(seller) crit.uniqueResult();
            session.close();
            return sel;
    public seller findemail(String email) {
                                     session
HibernateSessionFactoryUtil.getSessionFactory().openSession();
        Criteria
session.createCriteria(seller.class).add(Restrictions.eq("eMailS
eller", email));
        seller sel=(seller) crit.uniqueResult();
        session.close();
        return sel;
    } }
```

Лістинг файлу solditem.java

```
package com.mandarinka.lab5.models;
import javax.persistence.*;
import java.sql.Timestamp;
@Entity
@Table(name = "sold item", schema = "public", catalog =
"Auction")
public class solditem {
    private int idSoldItem;
    private String nameCategory;
    private Double finalPrice;
    private Timestamp dataOfBuying;
    private String eMailSeller;
    private String eMailBuyer;
    private Double startPrice;
    private String nameOfItem;
    private item itemByIdItem;
    @Id
    @GeneratedValue(strategy =GenerationType.IDENTITY)
    @Column(name = "id sold item")
    public int getIdSoldItem() {
        return idSoldItem;
    public void setIdSoldItem(int idSoldItem) {
        this.idSoldItem = idSoldItem;
    @Basic
    @Column(name = "name category")
    public String getNameCategory() {
        return nameCategory;
    public void setNameCategory(String nameCategory) {
        this.nameCategory = nameCategory;
    }
    @Basic
    @Column(name = "final price")
    public Double getFinalPrice() {
        return finalPrice;
    public void setFinalPrice(Double finalPrice) {
        this.finalPrice = finalPrice;
    }
    @Basic
    @Column(name = "data of buying")
    public Timestamp getDataOfBuying() {
```

```
return dataOfBuying;
}
public void setDataOfBuying(Timestamp dataOfBuying) {
    this.dataOfBuying = dataOfBuying;
@Basic
@Column(name = "email seller")
public String geteMailSeller() {
    return eMailSeller;
public void seteMailSeller(String eMailSeller) {
    this.eMailSeller = eMailSeller;
@Basic
@Column(name = "email buyer")
public String geteMailBuyer() {
    return eMailBuyer;
public void seteMailBuyer(String eMailBuyer) {
    this.eMailBuyer = eMailBuyer;
@Basic
@Column(name = "start price")
public Double getStartPrice() {
    return startPrice;
public void setStartPrice(Double startPrice) {
    this.startPrice = startPrice;
@Basic
@Column(name = "name of item")
public String getNameOfItem() {
   return nameOfItem;
public void setNameOfItem(String nameOfItem) {
   this.nameOfItem = nameOfItem;
```

```
import com.mandarinka.lab5.models.lot;
import com.mandarinka.lab5.dao.lotDaoImpl;
import javax.swing.table.DefaultTableModel;
import java.util.ArrayList;
import java.util.List;
public class lotservice {
    private lotDaoImpl usersDao = new lotDaoImpl();
    public lotservice() {
    public lot findUser(int id) {
        return usersDao.findById(id);
    public void saveUser(lot user) {
        usersDao.save(user);
    public void deleteUser(lot user) {
        usersDao.delete(user);
    public void updateUser(lot user) {
        usersDao.update(user);
    }
    public List<lot> findAllUsers() {
        return (List<lot>) (List<?>) usersDao.findAll();
    public List<lot> findAlllotsbystatus(String status) {
        return (List<lot>) (List<?>)
usersDao.findByStatus(status);
    public Double sumAll(){return usersDao.sumAll();}
    public DefaultTableModel tablemodelLot() {
        List<lot> tablelist= findAllUsers();
        DefaultTableModel model = new DefaultTableModel();
        model.setColumnIdentifiers(new String[]{"ID lot", "Id
bid", "Start Price", "Current Price", "Start Of Auction", "End Of
Auction", "Status of Lot" });
        for(int i=0;i<tablelist.size();i++){</pre>
            ArrayList<String> row = new ArrayList<>();
row.add(String.valueOf(tablelist.get(i).getIdLot()));
```

Лістинг файлу MainServlet.java

```
package com.mandarinka.lab5;
import javax.servlet.ServletException;
import javax.servlet.http.HttpServlet;
import javax.servlet.http.HttpServletRequest;
import javax.servlet.http.HttpServletResponse;
import javax.servlet.http.HttpSession;
import java.io.IOException;
import java.io.PrintWriter;
public class MainServlet extends HttpServlet {
    @Override
    protected
                   void
                              doGet(HttpServletRequest
                                                              req,
HttpServletResponse resp)
            throws ServletException, IOException {
        String param1 = req.getParameter("admin");
        HttpSession session1 = req.getSession(true);
        session1.setAttribute("admin", param1);
        resp.sendRedirect("./statistic");
    }
    @Override
    protected
                              doPost(HttpServletRequest
                                                              req,
HttpServletResponse resp)
            throws ServletException, IOException {
        super.doPost(req, resp);
    }
```

}

Лістинг файлу hibernate.cfg.xml

```
<?xml version='1.0' encoding='utf-8'?>
<!DOCTYPE hibernate-configuration PUBLIC</pre>
    "-//Hibernate/Hibernate Configuration DTD//EN"
    "http://www.hibernate.org/dtd/hibernate-configuration-
3.0.dtd">
<hibernate-configuration>
  <session-factory>
    property
name="connection.url">jdbc:postgresql://localhost:5432/Auction</
property>
    property
name="connection.driver class">org.postgresql.Driver</property>
    <!-- <pre><!-- <pre>connection.username"/> -->
    property
name="hibernate.connection.username">postgres</property>
    <!-- <pre><!-- <pre>connection.password"/> -->
    property
name="hibernate.connection.password">9810</property>
    property
name="hibernate.dialect">org.hibernate.dialect.PostgreSQL10Diale
ct</property>
    cproperty name="show sql">true</property>
    <!-- DB schema will be updated if needed -->
    <!-- <pre><!--</pre>
name="hibernate.hbm2ddl.auto">update/property> -->
  </session-factory>
</hibernate-configuration>
```

Лістинг файлу addBuyer.jsp

```
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html;</pre>
charset=ISO-8859-1">
</head>
<body>
<link rel="stylesheet"</pre>
href="https://maxcdn.bootstrapcdn.com/bootstrap/4.0.0/css/bootst
rap.min.css" integrity="sha384-
Gn5384xqQ1aoWXA+058RXPxPq6fy4IWvTNh0E263XmFcJlSAwiGqFAW/dAiS6JXm
" crossorigin="anonymous">
<link rel="stylesheet"</pre>
href="https://maxcdn.bootstrapcdn.com/bootstrap/4.0.0/css/bootst
rap.min.css" integrity="sha384-
Gn5384xqQ1aoWXA+058RXPxPq6fy4IWvTNh0E263XmFcJlSAwiGqFAW/dAiS6JXm
" crossorigin="anonymous">
<script src="https://code.jquery.com/jquery-3.2.1.slim.min.js"</pre>
integrity="sha384-
KJ3o2DKtIkvYIK3UENzmM7KCkRr/rE9/Qpq6aAZGJwFDMVNA/GpGFF93hXpG5KkN
" crossorigin="anonymous"></script>
<script
src="https://cdnjs.cloudflare.com/ajax/libs/popper.js/1.11.0/umd
/popper.min.js" integrity="sha384-
b/U6ypiBEHpOf/4+1nzFpr53nxSS+GLCkfwBdFNTxtclqqenISfwAzpKaMNFNmj4
" crossorigin="anonymous"></script>
<script src="https://maxcdn.bootstrapcdn.com/bootstrap/4.0.0-</pre>
beta/js/bootstrap.min.js" integrity="sha384-
h0AbiXch4ZDo7tp9hKZ4TsHbi047NrKGLO3SEJAq45jXxnGIfYzk4Si90RDIqNm1
" crossorigin="anonymous"></script>
<nav class="navbar navbar-expand-lg navbar-light bg-light">
   <a class="navbar-brand " href="./statistic">Online
Auction</a>
   <button class="navbar-toggler" type="button" data-</pre>
toggle="collapse" data-target="#navbarSupportedContent" aria-
controls="navbarSupportedContent" aria-expanded="false" aria-
label="Toggle navigation">
       <span class="navbar-toggler-icon"></span>
   </button>
   <div class="collapse navbar-collapse "</pre>
id="navbarSupportedContent">
       <a class="nav-link" href="./buyer">Buyer</a>
           <a class="nav-link" href="./bid">Bid</a>
```

```
<a class="nav-link dropdown-toggle" href="./lot"</pre>
id="navbarDropdownMenuLink" data-toggle="dropdown" aria-
haspopup="true" aria-expanded="false">
                   Lots
               </a>
               <div class="dropdown-menu" aria-
labelledby="navbarDropdownMenuLink">
                   <a class="dropdown-item"</pre>
href=./lot?action=specialstat&status="Waiting%20for%20new%20bid"
>Waiting for new bid</a>
                   <a class="dropdown-item"</pre>
href=./lot?action=specialstat&status=Closed>Closed</a>
                   <a class="dropdown-item"</pre>
href=./lot?action=specialstat&status=Refused>Refused</a>
                   <a class="dropdown-item"</pre>
href=./lot?action=specialstat&status="Waiting%20for%20confirming
">Waiting for confirming</a>
                   <div class="dropdown-divider"></div>
                   <a class="dropdown-item"</pre>
href="./lot?action=allitems">All lots</a>
               </div>
           <a class="nav-link dropdown-toggle"</pre>
id="navbarDropdown" role="button" data-toggle="dropdown" aria-
haspopup="true" aria-expanded="false">
                   Items
               </a>
               <div class="dropdown-menu" aria-</pre>
labelledby="navbarDropdown">
                   <c:forEach var="cat" items="${cats}">
                       <a class="dropdown-item"</pre>
href=./item?action=speciatcat&id cat=${cat.getIdOfCategory()}>${
cat.getCategoryName() }</a>
                   </c:forEach>
                   <div class="dropdown-divider"></div>
                   <a class="dropdown-item"</pre>
href="./item?action=allitems">All items</a>
               </div>
           <a class="nav-link"
href="./category">Category</a>
```

```
<a class="nav-link" href="./solditem">Sold
item</a>
           <a class="nav-link" href="./seller">Seller</a>
           <form class="form-inline my-2 my-lg-0" method="POST"</pre>
action="./item">
           <input class="form-control mr-sm-2" type="search"</pre>
name=searchsel placeholder="Search item by seller" aria-
label="Search">
           <button class="btn btn-primary my-2 my-sm-0"</pre>
name="operation" type="submit" value="sel ser">Search</button>
       </form>
       <form class="form-inline my-2 my-lg-0" method="POST"</pre>
action="./security">
           <button class="btn btn-primary mr-2 ml-2"</pre>
name="operation" type="submit" value="form">
           <svg xmlns="http://www.w3.org/2000/svg" width="16"</pre>
height="16" fill="currentColor" class="bi bi-person-lines-fill"
viewBox="0 0 16 16">
                   <path d="M6 8a3 3 0 1 0 0-6 3 3 0 0 0 6zm-</pre>
5 6s-1 0-1-1 1-4 6-4 6 3 6 4-1 1-1 1H1zM11 3.5a.5.5 0 0 1 .5-
.5h4a.5.5 0 0 1 0 1h-4a.5.5 0 0 1-.5-.5zm.5 2.5a.5.5 0 0 0 0
1h4a.5.5 0 0 0 0-1h-4zm2 3a.5.5 0 0 0 0 1h2a.5.5 0 0 0 0-1h-2zm0
3a.5.5 0 0 0 0 1h2a.5.5 0 0 0 0-1h-2z"/>
               </svq>
               Login
           </button>
       </form>
       <a class="btn btn-secondary mr-2 ml-2 "</pre>
href=./security?action=logout>Logout</a>
   </div>
</nav>
<form method="post">
<div class="form-group" style=width:50%>
   ${error}
   <label>Name</label>
```

```
<input type="text" class="form-control" name=name</pre>
placeholder=Name>
    <label>E-mail</label>
    <input type="text" class="form-control" name=email</pre>
placeholder=E-mail>
    <label>Password</label>
    <input type="text" class="form-control" name=password</pre>
placeholder=Password>
    <label>Address
    <input type="text" class="form-control" name=address</pre>
placeholder=Address>
    <label>Phone</label>
    <input type="text" class="form-control" name=phone</pre>
placeholder=Phone>
    <input class="btn btn-primary" name=operation type="submit"</pre>
value="add" /><br>
</div>
</form>
</body>
</html>
```